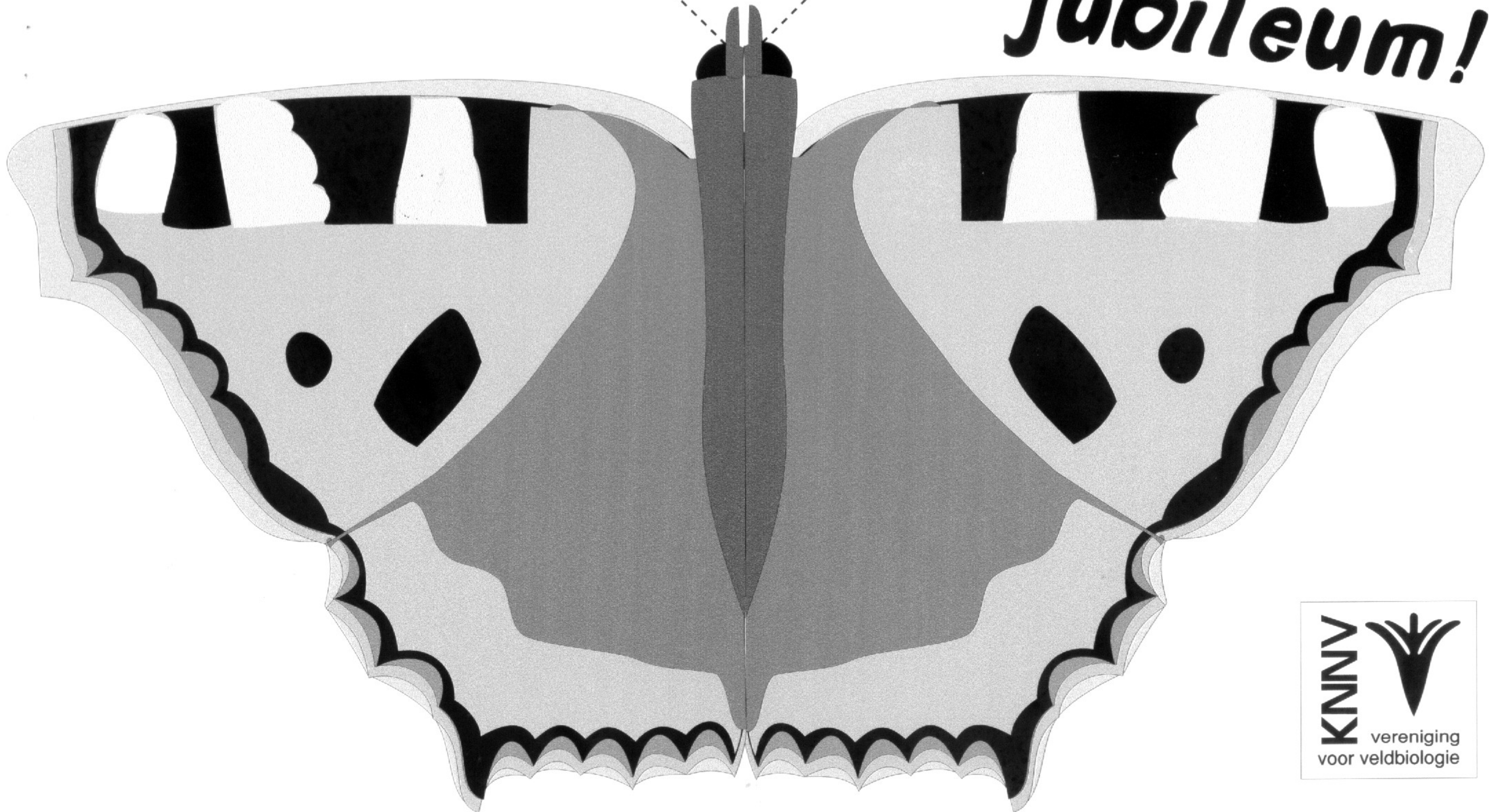


KNNV ZOETERMEER
KWARTAALBERICHT
APRIL 1998 Nr. 20

jubiläum!



KONINKLIJKE NEDERLANDSE NATUURHISTORISCHE VERENIGING KWARTAALBERICHT ZOETERMEER

Nr.20

april 1998

INHOUD

UIT DE VERENIGING	2
1 VIJF JAAR AFDELING ZOETERMEER	2
2 UITSLAG NATUURFOTOWEDSTRIJD	4
3 ACTIVITEITEN VAN DE IVN/KNNV AFD. ZOETERMEER	6
4 BERICHTEN UIT DE PLANTENWERK GROEP	7
5 EEN HERBARIUM	7
VERSLAGEN VAN ACTIVITEITEN	8
6 MUURPLANTENLEZING DOOR REMCO ANDEWEG	8
7 VEGETATIE ALS BASISVOORZIENING VOOR (DAG)VLINDERS	10
8 HET ORANJETIPJE WIL HIER NATUURLIJK NIET VOORKOMEN	12
GEZIEN IN ZOETERMEER	13
9 BRYOLOGISCHE VERKENNINGEN DEEL 2	13
10 DE DOODSHOOFDVLINDER II	13
11 VOLUCELLA PELLUCENS, EEN INHEEMSE ZWEEFVLIEG	15
12 DE WIELEWAAL	15
13 ZELDZAME PADDESTOELEN IN HET POPULIERENBOS EN OMGEVING	16
14 STEDELIJKE OF SPECIFIEKE AANDACHTSOORTEN	16
15 VAARWEL, PIETER KORSTANJE	20
BUITEN DE AFDELING	20
16 PLATFORM GROEN	20
17 EEN KORTE IMPRESSIE VAN DE LANDELIJKE VLINDERDAG	21
18 FLIPPEREN	21
DATA	24
19 KALENDER	23
20 REGISTER	25
21 NAMEN	27
22 PADDENSTOELENWAARNEMINGEN IN HET POPULIERENBOS	27
23 PLANTENWAARNEMINGEN 1997	29

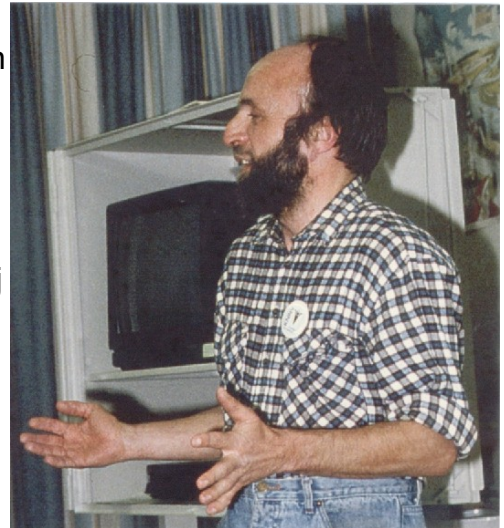
UIT DE VERENIGING

1 VIJF JAAR AFDELING ZOETERMEER

Hans Bieze, Tilly Kester, les Voogd

Een terugblik

In de zomer van 1992 kwamen Annet de Jong en Johan Vos op het idee te onderzoeken of er in Zoetermeer genoeg draagvlak bestond om een lokale KNNV afdeling op te richten. Deze gedachte kwam voort uit het feit dat hen bekend was dat er een flink aantal deskundige KNNV'ers in Zoetermeer en directe omgeving woonde. Deze leden zetten zich al jaren in bij de afdelingen Delft, Gouda of Den Haag. Ook in Zoetermeer bestond echter behoefte aan hun deskundigheid. Daar kwam bij dat er bij eerdere oproepen vanuit de gemeente om vrijwilligers, b.v. om AA-soorten op te sporen, of om je als natuurtuigids te laten scholen, veel respons kwam vanuit de bevolking. De eerste stap naar een eigen KNNV-afdeling werd



Peter van Wely bij de oprichting



*Taeke de Jong
op 10 maart 1993*

gezet door de in Zoetermeer woonachtige KNNV'ers te benaderen met het verzoek of ze wilden participeren in de oprichting van een lokale afdeling en wat ze van zo'n afdeling verwachtten. Uit deze groep aangeschreven KNNV'ers ontstond na verloop van tijd een initiatiefgroep die zich ten doel stelde de afdeling Zoetermeer op te richten. Na een periode van enthousiaste, voorbereidende besprekingen was dan op 10 maart 1993 de afdeling Zoetermeer een feit. In een drukbezochte oprichtingsbijeenkomst waar huidig kwartaalberichtredacteur Taeke de Jong als gespreksleider optrad werden de plannen van de kersverse afdeling gepresenteerd en werd een voorlopig bestuur geïnstalleerd.

Op 2 november 1993 werd het bestuur onder leiding van Jan Parmentier definitief en enkele maanden later, op 16 maart 1994 werd de plantenwerkgroep officieel opgericht. Vervolgens hebben in 1997 enkele KNNV-leden samen met leden van collega-verenigingen zowel een vlinderwerkgroep als een paddestoelenwerkgroep opgericht. Het bundelen van lokale

natuurkennis is van essentiële betekenis voor het inzicht in de ontwikkeling van de stedelijke natuur van de groeistad Zoetermeer. Misschien nog wel belangrijker is dat zo de mogelijkheid ontstaat om lokale natuurkennis in te kunnen zetten bij de gemeentelijke planvorming. Het gemeentelijke stadsnatuurplan biedt hiertoe binnenkort de mogelijkheden.

Hierbij moet aangetekend worden dat pionier Peter van Wely met zijn onvolprezen lokale natuurkennis (hoofdzakelijk door zelfstudie verkregen) er voor gezorgd heeft dat de in de jaren '90 gestarte werkgroepen konden beschikken over voldoende startkapitaal. Dit geldt zowel voor de wilde flora, de insecten als de paddestoelen.

Hoewel het er op lijkt dat de ledengroei van de eerste jaren tot staan is gekomen, heeft Zoetermeer aan dit oprichtingsinitiatief in elk geval te danken, een afdeling met een groep lokaal actieve KNNV'ers en een verenigingsblad waarin de Zoetermeerse natuurhistorie steeds op de voet gevolgd wordt. Onze vaste columnist Marit, met haar geheel eigen kijk op de stadsnatuur (inclusief z'n bewoners), behoedt ons daarbij voor al te grote zwaarmoedigheid.

Terugkijkend op vijf jaar KNNV-afd. Zoetermeer kunnen we stellen dat het aanbod wat de onderwerpen betreft steeds zeer breed is geweest. Er zijn thema-avonden, dialezingen en excursies georganiseerd waarbij beurtelings de wilde flora, amfibieën, vleermuizen, dagvlinders, libellen, hommels, spinnen, sprinkhanen, mossen en paddestoelen centraal stonden. Soms werd samengewerkt met landelijke organisaties als FLORON, RAVON, Vlinderstichting en de Mycologische vereniging, soms met plaatselijke.

Wat vinden de leden ervan? Vorig jaar november-december heeft Annet de Jong een doorsnee uit ons KNNV- ledenbestand benaderd met een aantal gerichte vragen. De belangrijkste conclusies uit haar mini-enquête waren:

- 1 de meeste leden waren redelijk tevreden over wat de afdeling tot nu toe gepresteerd heeft en vonden onze KNNV-afdeling een waardevolle meer "wetenschappelijke" aanvulling op wat de lokale IVN-afdeling te bieden heeft.
- 2 de meerderheid van onze leden voelt zich in de eerste plaats consument van het gebodene en komt slechts op de activiteiten af als het wat de tijd betreft uitkomt. Het leveren van financiële ondersteuning werd soms als motief voor het lidmaatschap opgegeven.
- 3 het kwartaalbericht wordt goed gelezen en de inhoud valt blijkbaar in de smaak bij onze leden, "gaat soms zelfs naar vrienden in Groningen"!
- 4 een aantal geënquêteerde leden toonde zich bereid om af en toe een bijdrage te leveren aan onze activiteiten mits incidenteel en van korte duur en ver vantevoren aangekondigd.

Kortom een redelijk positief beeld over onze afdeling maar de inspanningsbereidheid van onze leden is helaas niet al te groot.

Hoe verder?

Binnen ons bestuur hadden wij al enige tijd de indruk dat de betrokkenheid en binding met onze vereniging slijtage begint te vertonen. Dit kwam ook naar voren tijdens de algemene ledenvergadering van 28 januari j.l.. Het bestuur wil proberen hier verandering in te brengen.

Om dit te bewerkstelligen zouden de leden een groter stempel moeten kunnen drukken op lezingen en excursies of het accent zou wat meer naar de werkgroepen verplaatst moeten worden. Zelfwerkzaamheid, meer binding met het onderwerp, waardoor de interesse gaande wordt gehouden zijn sleutelwoorden in dit verband. Beginners en nieuwkomers moeten in dit scenario een laagdrempelige entree bij de werkgroepen krijgen in de vorm van beginnerscursussen en determineeravonden. Naast het programma zoals dat door de werkgroepen verzorgd wordt kunnen excursies en/of lezingen met als thema onderwerpen die niet binnen de werkgroepen passen door het bestuur worden verzorgd.

Onze vereniging dient veel meer aan de weg te timmeren dan dat tot nu toe gebeurt. Artikelen in de krant, open excursies, contacten en gezamenlijke activiteiten met collega-verenigingen als IVN en vogelwerkgroep (VWZ) horen hier ons inziens bij. Hiervoor is

versterking van het bestuur nodig. Gelukkig heeft Els Prins zich inmiddels bereid verklaard om met ingang van dit jaar de functie van natuurhistorisch secretaris te vervullen. Daarnaast blijft menskracht nodig voor de projectmatige activiteiten zoals deelname aan plaatselijke evenementen en de bemensing van het "Westpunt" op 31 mei en 30 augustus a.s. Ook in het kader van de gezamenlijke "Soete aarde activiteit" die op een zondag in mei of juni wordt gepland vragen we vrijwilligers om een controlepost te bemensen, al is het maar voor een dagdeel.

Aanmelden is eenvoudig, een telefoontje naar een van de bestuursleden is voldoende.

Tot slot

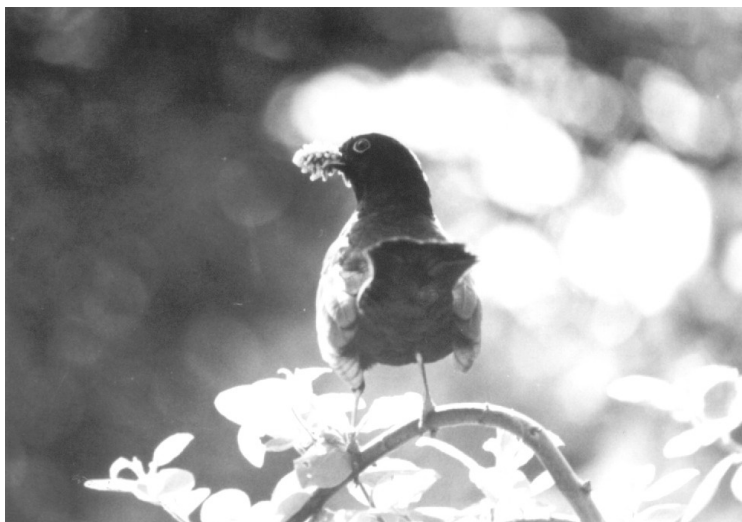
Het bestuur vindt dat financiële drempels niet belemmerend zouden moeten zijn om onze afdeling te steunen. Daarom kent onze afdeling sinds kort ook het donateurschap. Voor f 25.- per jaar ondersteunt u onze afdeling en krijgt u vier keer per jaar het kwartaalbericht thuis. Hierdoor blijft u op de hoogte van de stand van de Zoetermeerse natuur en via onze agenda van alles wat er op natuurgebied in Zoetermeer e.o. wordt georganiseerd.

Ook zal geprobeerd worden met het extra dikke kwartaalbericht nr. 19 nieuwe leden voor onze afdeling te werven. Taeke heeft speciaal voor dit doel 30 exemplaren gratis beschikbaar gesteld. Het zou fantastisch zijn als we dit lustrumjaar ons ledental zouden kunnen verdubbelen. Helpt u mee? Om onze afdeling wat meer financiële armslag te geven is tevens besloten om op zoek te gaan naar bedrijven die het kwartaalbericht willen gebruiken om hun (met de natuur te maken hebbende) producten te adverteren. Weet u misschien nu al zo'n bedrijf, ook dan is een telefoontje naar een van de bestuursleden voldoende.

2 UITSLAG NATUURFOTOWEDSTRIJD

Johan Vos

De Zoetermeerse afdelingen van IVN en KNNV hebben samen met de vogelwerkgroep Zoetermeer (VWZ) eind vorig jaar een fotowedstrijd uitgeschreven waarbij de stedelijke natuur centraal staat. Het gevolg was een groot aantal inzenders, veel foto's en dia's van een gemiddeld hoge kwaliteit. Een speciaal voor dit doel samengestelde jury bestaande uit Jan Boots (IVN), Jan Parmentier (KNNV) en Arris Ouwehand (VWZ) hebben toch kans gezien om drie foto's uit te zoeken die er kwalitatief



1e prijs: "Merel met een wilgekatje in zijn bek."

gezien uitsprongen. Sinds die tijd is er uitgezien naar een geschikt moment om de prijswinnaars bekend te maken. De vertoning van de IVN-film "Natuur nabij" in de Graanschuur op zondagmiddag 8 maart j.l. bleek een uitgelezen moment voor deze bekendmaking. Van de overige inzendingen zal door Tilly Kester en Johan Vos een tentoonstelling worden samengesteld die gedurende de maand april in het "Westpunt" tegenover de natuurtuin in het Westerpark te bezichtigen is.

De drie prijswinnaars worden hierbij nog eens van harte gelukgewenst en de winnende foto's drukken we hierbij graag af.

De eerste prijs was voor: J. v. Eekelen,
Flevoland 4, Zoetermeer met
"Merel met een wilgenkatje in z'n bek"

De tweede prijs was voor: Leon P.F. Romeyn,
Weidedreef 169, Zoetermeer met
"Lente in de gaten"

De derde prijs was voor A. 't Hooft,
Schubertplantsoen 22, Voorschoten met
"Rosse vleermuis in het trappenhuis"



2e prijs: "Lente in de gaten"



3e prijs: "Rosse vleermuis in het trappenhuis"

3 ACTIVITEITEN VAN DE IVN/KNNV AFD. ZOETERMEER

voor het tweede kwartaal van 1998.

- 1 1e Cursusavond Nederlandse dagvlinders door Ben Prins op maandag 30 maart in de "Soete aarde". Deze avond een inleiding en speciale aandacht voor de dikkopjes. Kosten 4 avonden f 35.- Aanvang: 20.00 uur
- 2 Fietsexcursie stinzenplanten in Den Haag op zaterdag 11 april. We gaan per fiets samen met enkele Haagse KNNV'ers een aantal buitenplaatsen bezoeken. Verzamelen op station Den Haag CS (gele vlag/trefpunt) om 10.00 uur. Inlichtingen: (voor deze excursie wordt vantevoren aanmelden aanbevolen i.v.m. de reservering van een huurfiets op Den Haag CS) tel. 079- 3412605
- 3 Contactavond plantenwerkgroep op woensdag 15 april. We gaan een floristisch kijkje nemen bij de Benthuiser plas en verzamelen (met fiets) bij de schooltuinen aan de Da Sangallo ruimte in Noordhove om 19.00 uur.
- 4 2e Cursusavond Nederlandse dagvlinders door Ben Prins op maandag 20 april in de "Soete aarde". Deze avond aandacht voor de grote pages, witjes en aurelia's. Aanvang: 20.00 uur.
- 5 Nachtvinders in het zonnetje, Een dialezing van Jeroen Voogd op dinsdag 12 mei over het thema "dagactieve nachtvinders", die dit jaar bij de KNNV en de Vlinderstichting centraal staan. Plaats: de "Soete aarde", aanvang 20.00 uur
- 6 3e Cursusavond Nederlandse dagvlinders door Ben Prins op maandag 18 mei in de "Soete aarde". Deze avond aandacht voor de kleine pages, vuurvlinders en blauwtjes. Aanvang: 20.00 uur.
- 7 Contactavond plantenwerkgroep op dinsdag 19 mei. We gaan onder leiding van Adrie van heerden beginnen met het maken van vegetatie-opnamen in het Buytenpark. We verzamelen bij de kraal om 19.00 uur precies.
- 8 Planteninventarisatie in het Westerpark (KM-hok 30.57.31) in samenwerking met FLORON op zaterdag 30 mei. Onze speciale aandacht gaat uit naar grassen en orchideeën. Gids: Joop Mourik, Start: 't Westpunt tegenover de natuurtuin om 10.00 uur
- 9 4e Cursusavond Nederlandse dagvlinders door Ben Prins op maandag 8 juni in de "Soete aarde". Deze laatste avond aandacht voor de zandoogjes en wat herhaling. Aanvang: 20.00 uur.
- 10 Contactavond plantenwerkgroep op woensdag 17 juni. We gaan verder met het maken van vegetatie-opnamen in het Buytenpark. We verzamelen bij de kraal om 19.00 uur precies.
- 11 Buytenparkexcursie op zaterdag 20 juni samen met de KNNV-afdeling Gouda. De Goudse deelnemers worden ontvangen in "De Soete aarde" om 9.30 uur alwaar iets verteld zal worden over de achtergronden van dit bijzondere project. Na gezamenlijk koffie gedronken te hebben zullen wij dan richting Buytenpark vertrekken. De excursie zal tot 14.00 uur duren.
- 12 Algemene natuurexcursie in de Amsterdamse waterleidingduinen op zaterdag 27 juni. In verband met het vervoer naar de AW-duinen is opgave vóór 25 juni bij Els of Ben Prins (tel. 079- 5931749) verplicht. Vertrek vanaf de "Soete aarde" om 8.30 uur.

4 BERICHTEN UIT DE PLANTENWERKGROEP Tilly Kester

Om het nieuwe groei- en bloeiseizoen in te luiden kwam de plantenwerkgroep op woensdag 11 maart j.l. voor het eerst dit nieuwe jaar weer bij elkaar. Ook dit jaar zal de wilde plantengroei in een aantal km²'s Zoetermeer weer in kaart gebracht worden. Met dit "hokwerk" zijn we inmiddels zo ver gevorderd dat we met uitzondering van enkele nog overgebleven km²'s bijna heel Zoetermeer gehad hebben. De aktuële stand van zaken vind je achter in dit kwartaalbericht. In het kader van het monitoringswerk in het Buytenpark gaan we de 18 proefvlakken die in 1996 bekeken zijn opnieuw inventariseren. Op deze wijze kunnen we de ontwikkelingen in het gebied op de voet blijven volgen.

De vegetatieopnamen worden gemaakt volgens de Tansleymethode.

De eerste contactavond stond in het teken van de stinzenplanten. Als voorbereiding op de excursie van zaterdag 11 april a.s. heeft Johan het één en ander verteld en laten zien van deze bijzondere planten. Omdat het voorjaar al zo vroeg begonnen is heeft hij ook een aantal typische voorjaarsbloeiërs laten zien.

Het doel van onze contactavonden is om met elkaar wilde planten te (leren) determineren. In het tweede kwartaal gaan we daarvoor het veld in. Zo nemen we op 15 april een kijkje bij de Benthuizerplas. In mei en juni gaan we de proefvlakken in het Buytenpark inventariseren. Om ons opnieuw vertrouwd te maken met de (Tansley)methode die we 2 jaar geleden ook gebruikt hebben, komt Adrie v Heerden ons op de eerste avond op weg helpen. Omdat Adrie verhinderd is op woensdag 13 mei, is deze avond verzet naar dinsdag 19 mei. Naast de contactavonden staan ook nog een aantal plantenexcursies op het programma. Zo gaan we o.a. op 30 mei a.s samen met Joop Mourik (Floron-coördinator) de grassen en orchideeën in het Westerpark bekijken. (zie KNNV-activiteitenoverzicht). Een wilde plant goed op naam brengen blijft een vak apart. Als beginnend florist ben je blij koolzaad van herik te kunnen onderscheiden. Maar helaas zul je ook op moeilijkere planten stuiten. Wat te doen als je er niet (goed) uitkomt? Klop bij de plantenwerkgroep aan, of bekijk de plant samen met een ander, of neem de plant mee op de eerstkomende contactavond, of maak een foto en neem die mee, of droog de plant en stuur hem op naar het Rijksherbarium.

Maar streep nooit iets aan op de streeplijst als je niet voor 100% zeker bent!

Nieuwe mensen die met de plantenwerkgroep willen meedoen zijn altijd van harte welkom!

5 EEN HERBARIUM Pieter Korstanje

Op een van de laatste bijeenkomsten vorig jaar van de plantenwerkgroep werd het idee opgevat om een begin te maken met een herbarium van Zoetermeerse planten. Vooral bij het determineren van moeilijke soorten is het handig om naast de Flora ook een echt exemplaar bij de hand te hebben. Een voorbeeld van zo'n groep van moeilijke soorten vormen de grassen. Daarom zijn les Voogd en ik dit jaar begonnen met het verzamelen van de eerste grassen.

Een mooie gelegenheid voor het verzamelen van herbariummateriaal was de inventarisatie van het Buytenpark op 14 juni. Onder deskundige leiding zijn toen verschillende kilometerhokken onderzocht op hun vegetatie. Naast tientallen vertegenwoordigers van andere plantenfamilies kwamen we toen zo-'n vijftien verschillende soorten grassen tegen, waarvan ik er twaalf heb meegenomen om te drogen. De eerste soort die we tegenkwamen was de duist. Een gras dat vooral bekend is als akkeronkruid, maar dat zich in Zoetermeer langs de randen van de stad goed weet te handhaven. Even verderop stonden riet en rietgras. Twee soorten die vegetatief sterk op elkaar lijken. Het Rietgras

tond al in bloei, zodat ik daar een aar van mee kon nemen. Een stukje verderop weer een lastige soort, het ruw beemdgras. Deze soort lijkt sterk op Veldbeemdgras. Het verschil zit hem o.a. in het tongetje. Ook het Straatgras was van de partij. Een zeer algemene soort, maar mag daarom nog niet in het herbarium ontbreken. Het volgende gras was de Kropaar. Een soort die wat gemakkelijker te herkennen is. Ook de gestreepte witbol is eenvoudig te determineren. Van de Draviken waren de zachte dravik en de ijle dravik present. Twee soorten die lastiger uit elkaar te houden zijn, zijn kweek en engels raai. Het verschil is o.a. te vinden in de stand van de aartjes ten opzichte van de stengel. Een andere lastige soort die we tegenkwamen was het fioringras. Eij de determinatie van deze soort is het nodig om naar de zijdelingse uitlopers, de stolonen te kijken. Ook de Beemdlangbloem is niet altijd direct op naam te brengen. Weer op weg naar huis nog even snel het timotheegrass uitgerukt.

Alle soorten die ik heb meegenomen liggen inmiddels tussen kranten te drogen. Wanneer je aan het eind van zo'n ochtendje verzamelen alle grassen naast elkaar op een rijtje legt, besef je pas wat voor een enorme var-iatie aan soorten er eigenlijk bestaat. Wanneer het plantenseizoen over een paar maanden is afgelopen en er buiten wat minder te beleven valt, zullen de eerste soorten ingeplakt worden. De eerste stap op weg naar een Zoetermeers herbarium is dus gezet. Wanneer er mensen zijn die ook eenbijdrage willen leveren aan het herbarium dan kunnen ze natuurlijk altijd bij les of bij mij terecht. Nog leuker is et natuurlijk om een keer mee tegaan met een excursie of inventarisatie, want dan leer je de soorten pas echt goed kennen. Na de grassen kamen de zegges, biezen, russen, enz. aan de beurt. Het herbarium is dus nog lang niet compleet, er valt nog genoeg te verzamelen.

VERSLAGEN VAN ACTIVITEITEN

6 MUURPLANTENLEZING DOOR REMCO ANDEWEG

op dinsdag 13 januari j.l. **Johan Vos**

Muurplanten worden vaak geassocieerd met oude binnensteden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Delfshaven in Rotterdam vanouds bekend stond als dé vindplaats van muurplanten. Maar als je de stad systematisch op muurplanten "uitkamt" blijken er ook op de meest onverwachte plekken muurplanten voor te komen. Dit heeft Remco aan de hand van een leuk verhaal en een selectie fraaie dia's in elk geval duidelijk weten over te brengen. Wat zijn nu de essentiële voorwaarden voor het voorkomen van muurbegroeiingen? Naarmate de stenen en de specie ouder worden en daardoor verweren ontstaat er structuurvariatie in of op de muur waardoor zich hier en daar wat organisch materiaal ophoopt. Voeg daarbij de faktor vocht en de ideale muur voor muurbegroeiingen ontstaat in de loop der tijd vanzelf. Beschaduwning is een bijkomend voordeel omdat daardoor de muur vochtig blijft wat uitdroging van muurplanten in de zomer voorkomt. Het "diepgewortelde" vooroordeel van beheerders dat muurplanten muren ontwrachten blijkt in de praktijk maar moeilijk te ontzenuwen te zijn.

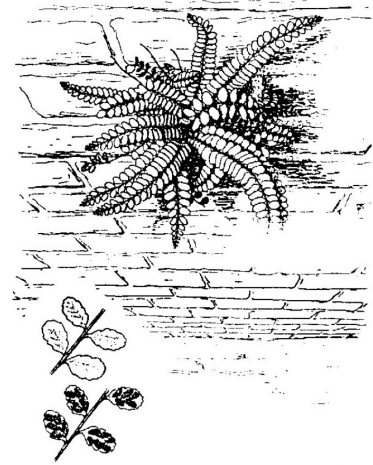
Oorzaak en gevolg worden door deze beheerders verwisseld, gescheurde muren worden gevolgd door muurplanten, niet andersom! Zaailingen van bomen zijn overigens door hun diktegroei wel in staat om muren te ontzetten.

Toch worden muren de laatste jaren (door de bezuinigende overheid misschien?) minder schoongespoten dan dat vroeger gebruikelijk was. Of dat de reden is dat het gemiddeld goed gaat met een aantal specifieke muurvarens werd deze avond niet geheel duidelijk. Aan de hand van een klimatologisch kaartje van Europa kon Remco ons duidelijk maken

dat Nederland als geschikt voor muurplanten beschouwd kan worden. Alleen Bretagne en zuid-west Engeland zijn door hun gemiddeld zachte winters en hoge luchtvochtigheid nog geschikter. Wat zijn nu de meest voorkomende muurvarens in Rotterdam?

Mannetjesvaren is de meest voorkomende soort, maar ook wijfjesvaren (herkenbaar aan de lichtgroene kleur) wordt regelmatig op de Rotterdamse muren aangetroffen.

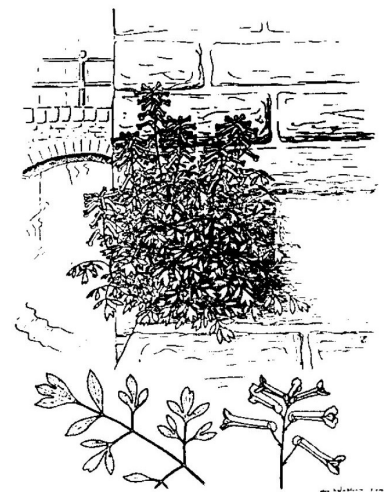
Muurvaren, tongvaren, gebogen driehoeksvaren (zeldzaam), steenbreekvaren, twee soorten eikvarens en adelaarsvaren! kunnen we, zei het in wisselende hoeveelheden in Rotterdam aantreffen. En dan de zwartsteel, een soort die de laatste tijd nogal in de belangstelling staat Zie ook "Zwartsteel op de weg terug, overzicht van het voorkomen in Nederland en de recentelijke uitbreidingen" van Ton Denters in Gorteria nr 4 van 22 augustus 1997. Van zwartstelen is bekend dat ze er in hun oorspronkelijk verspreidingsgebied (Zuid-limburg) zeer slecht voorstaan. De achteruitgang aldaar gaat onverminderd voort, op het ogenblik is de soort van nog maar één



standplaats bekend. Bijna tegelijkertijd echter lijkt de soort *steenbreekvaren* in west-nederlandse steden aan een spectaculaire opmars begonnen te zijn. Amsterdam, Rotterdam, Delft, Dordrecht, Haarlem zijn al "veroverd". De oorzaak van dit gedrag is tot nu toe onbekend al is er inmiddels wel een aantal theorieën in omloop. Een Rotterdamse reddingsactie om 14 zwartstelen, die op de peilers groeiden van de oude spoorbrug over de Maas, in veiligheid te brengen is helaas mislukt. De brokstukken van deze peiler zijn nog altijd te bewonderen in een botanische tuin aan het Afrikanerplein maar zonder zwartstelen helaas!

Vervolgens is er nog sprake van een vindplaats van ijzervaren, een soort die een tijdje als tuinplant in de mode is geweest en

oorspronkelijk afkomstig is uit China en van schubvaren, een soort die eigenlijk zuidelijker thuishoort en zo nu en dan op stedelijke muren wordt aangetroffen. Na het boven-staande zou ten onrechte de indruk gewekt kunnen worden dat het wat de muurbegroeiingen betreft altijd alleen maar om varens gaat. Overbekend is natuurlijk het muurleeuwe-bekje, (ooit hier als sierplant geïntroduceerd), de gele helmblom (tegenwoordig in bijna iedere stad verwilderend), de rode spoorbloem (hier en daar op muren gesignaleerd), de grote leeuwepok, klein glaskruid (de stadswallen van Buuren zijn de bekendste vindplaats in Nederland, echter ook in Dordrecht aangetroffen, in Rotterdam maar van één plek bekend), plat beemdgras (vaak over het hoofd gezien) en muurfijnstraal (een nieuwe soort voor de Nederlandse flora die zich in Amsterdam heeft gevestigd).



gele helmblom

Blauw glikkruid is eigenlijk geen muurplant maar deze soort gedraagt zich volgens Remco in Rotterdam wel als zodanig. Concluderend kunnen we zeggen dat deze avond een leuke stimulans voor de plantenwerkgroep was om ook de Zoetermeerse muren maar eens systematisch op muurplanten te gaan onderzoeken. Voor mensen die niet aanwezig konden zijn deze avond maar toch geïnteresseerd zijn in het onderwerp raad ik aan het lezenswaardige boekje aan te schaffen dat Remco heeft geschreven over de Rotterdamse muurflora: "Muurplanten in Rotterdam", (1994) uitgegeven door het natuurmuseum Rotterdam. (tel.010- 436 4222). Om de prijs (f 14.95) hoeft niemand het niet te laten.

7 VEGETATIE ALS BASISVOORZIENING VOOR (DAG)VLINDERS

Thema-avond op 10 februari j.l. georganiseerd door de planten- en vlinderwerkgroep met bijdragen van Ben Prins en Johan Vos

Tilly Kester

Opvallend was de grote opkomst deze avond. Zowel Johan als Ben illustreerden hun interessante verhaal met prachtige dia's. Johan ging uitgebreid in op de verschillende vegetatietypen die Zoetermeer rijk is. Volgens de plantensociologische indeling van van Soest ligt Zoetermeer in het laagveen-district (L). Volgens de ecodistrictenindeling van Klijn, waarbij bodem, waterhuishouding, landschap en grondgebruik bepalend zijn, ligt Zoetermeer in het centrum van het centrale droogmakerijendistrict (H6). Een stedelijk gebied wijkt echter qua bodemgesteldheid, klimaat en vochtvoorziening, inrichting en beheer fundamenteel af van het district waarin het gelegen is. Dit wordt sinds kort onderkend. In de 22e druk van de Heukels flora (1996) is aan de 17 tot nu toe onderscheiden districten een urbaan district (Ur) toegevoegd en ook Klijn heeft aan het eind van de jaren '80 een stedelijk ecodistrict (S) gedefinieerd.

De Zoetermeerse flora nu bevat zowel laagveen- of centrale droogmakerijensoorten als typische urbane- of stedelijke elementen. Deze mix aan soorten is dus plaatsgebonden. Tevens kent Zoetermeer ook nog een aantal specifieke eigenschappen die van belang zijn voor de plantengroei. Zo kent Zoetermeer bijvoorbeeld een waterpeil dat na de verstedelijking nauwelijks gewijzigd is (ong. 1 m -maaiveld) en werd de bodem bij het bouwrijp maken niet standaard met 1 m. zand opgehoogd. Zand is alleen gebruikt bij de aanleg van wegen en riolering. Als laatste gebiedseigen kenmerk kan dan nog de lichtbrakke kwel genoemd worden die resulteert in een chloride-gehalte in het oppervlaktewater van gem. 300 mg/l.. Al deze eigenschappen bij elkaar veroorzaken een situatie waarin elementen uit de volgende vegetatietypen te herkennen zijn: "glanshaverhooilanden" en "kamgrasweiden", "droge essen-iepenbossen" (grondwaterpeil in het voorjaar >40 cm. onder het maaiveld) en elzenrijke essen-iepenbossen (peil in het voorjaar 10- 40 cm. onder het maaiveld).

Daar komen dan nog Een flink aantal typisch stedelijke soorten bij.

Invloeden van menselijk samenleving op de stedelijke begroeiing zijn:

Veel in de stad wordt aangeplant zowel in tuinen als in het openbaar gebied. Sommige aanplant verwildert

- 1 spontaan zoals vlinderstruik en judaspenning, andere soorten worden in hun verspreiding "geholpen", b.v. omdat wij de gewoonte hebben ons tuinafval in het openbaar gebied te dumpen.
- 2 Mooie soorten worden vaak uitgezaaid: daarvan voegen
 - a sommige soorten zich na verloop van tijd bij de lokaal inheemse flora, zoals de oorspronkelijk uitgezaaide margriet. (zie kwartaalbericht nr. 3)
 - b andere soorten houden jaren lokaal stand maar breiden zich niet uit
 - c en weer andere soorten kunnen de concurrentie met de lokaal inheemse flora niet aan en verdwijnen spoedig van het toneel.
NB: In de stad spreekt men van beplanting (=alles wat is aangeplant), van vegetatie (alles wat spontaan optreedt) en van begroeiing als het om een combinatie van beplanting en vegetatie betreft. Dagvlinders maakt dat meestal niet uit.
- 3 Het stedelijk, op de mens gerichte beheer lokt een aantal specifieke begroeiingstypen uit.
 - a Verharding, vertikaal, horizontaal en taluds (schoonspuiten, borstelen) met soorten als muurvaren, muurpeper, muurleeuwenbek, gele helmbloem, klimop.
 - b Droge kale grond (grondbewerking, schoffelen) met soorten als echte kamille, herik en grote klaproos

- c Gazon (intensief maaien) met draadereprijs, madeliefje, engels raaigras, grote weegbree
- d Zomergazon of gazon met bollen (laten staan tot de langste dag, daarna intensief maaien)
Soorten van d. plus paardenbloem en pinksterbloem
- e Hooiland standaard (2x keer maaien en afvoeren/half juni, half september)
smalle weegbree, klaversoorten, margriet, pastinaak e.d.
- f Hooiland speciaal (1x keer maaien en afvoeren/ augustus)
droog: duizendblad, knoopkruid, jacobskruiskruid
nat: orchideeën, echte koekoeksbloem, schijngrassen, dotterbloem, grote ratelaar
- g Structuurrijke weide (extensieve begrazing)
afh. type grazer mozaiek gazon/ruigte. Ruimtelijke variatie.
- h Ruigte (om het jaar maaien of minder, braakligging)
droog: late guldenroede, grote kaardenbol, wilgenroosje
nat: koninginnekruid, kattenstaart, harig wilgenroosje
- i Struweel (wordt gemiddeld iedere 15 jaar platgezaagd) met overwegend besdragende struiken,
zoals meidoorn, dauwbraam, gewone braam, sleedoorn, rozen e.d.
- j Water (op doorstroming gericht beheer)
Potentieel geschikt voor: kikkerbeet, watergentiaan, lidsteng, beekpunge, sterrenkroos, grof hoornblad.

Ben ging in op de dagvlindersoorten die in Zoetermeer voorkomen. Ook kwam een aantal soorten ter sprake die ontbreken.

Vlinders leiden een kort leven, gemiddeld zo'n 4 weken. In de cyclus van ei tot vlinder is het rupsstadium de belangrijkste schakel. De rupsen komen voor op en in de omgeving van de waardplanten. De aanwezigheid van waardplanten is echter nog geen garantie voor het voorkomen van de vlinder.

Zo is het oranjetipje in Zoetermeer (nog) nooit gesignaleerd terwijl de waardplanten, pinksterbloem en look zonder look hier algemeen). Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat de oranjetipjes Zoetermeer niet hebben kunnen bereiken vanwege de relatief geïsoleerde ligging in het agrarisch landschap. voorkomen (Peter van Wely geeft daarvoor elders in dit blad een andere verklaring, zie blz. 12). Waarom er al jaren in Gouda wel oranjetipjes voorkomen blijft onverklaarbaar.

Het uitzetten van oranjetipjes in een geïsoleerd gebied zoals dat jaren geleden door Ben van As in een Vlaardings wijkpark is gebeurd heeft daar niet tot blijvend succes geleid. Een mogelijke oorzaak zou kunnen zijn dat er geen of te weinig uitwisseling met buurpopulaties had kunnen plaatsvinden.

De rupsen van klein en groot koolwitje en klein geaderd witje komen vrij algemeen op koolsoorten, look zonder look en pinksterbloem voor. De citroenvlinder (mannetjes citroenkleurig, vrouwtjes wit) behoort ook tot de witjes en heeft de vuilboom en wegedoorn als waardplant.

De oranje luzernevlinder wordt vaak op witte en rode klaver aangetroffen. Deze trekvlinder komt onregelmatig naar Nederland maar kan ons klimaat niet overleven.

De kleine vuurvlinder gebruikt schapen- en veldzuring als waardplant.

Het boomblauwtje is een echte stedeling die klimop, sleedoorn en vuilboom als waardplant gebruikt. Het bruin blauwtje wordt in Zoetermeer in ruigere grazige begroeiingstypen gevonden o.a. opvallend vaak op het jacobskruiskruid.

Het icarusblauwtje zit op vlinderbloemigen als rolklaver en kleine klaver.

Dagpauwoog, kleine vos, landkaartje en gehakkelde aurelia gebruiken de grote brandnetel als waardplant maar de afzonderlijke soorten stellen toch specifieke eisen aan de groeiplaats van de brandnetels. Zo zoeken landkaartjes bijvoorbeeld bosjes op met brandnetels in de ondergroei.

Atalanta's en distelvlinders zijn trekvlinders die uit het zuiden komen. Ze zorgen voor een tweede (zomer)generatie die weer terug vliegt omdat ze de Hollandse winters niet overleven.

De Zoetermeerse vlinders die grassen gebruiken om zich voort te planten zijn: zwartsprietdikkopje, argusvlinder, bruin zandoogje en hooibeestje. De rupsen leven hoofdzakelijk in de toppen van breedbladige grassen. De poppen worden zowel hoog als laag in het gras gevonden.

Het geelsprietdikkopje is in Zoetermeer nog niet waargenomen, maar is in het veld moeilijk van het zwartsprietdikkopje te onderscheiden. Ook het oranje en het bont zandoogje zijn hier (nog) nooit gezien.

Aanvulling van Jeroen Voogd: De (gras)vlinders hebben voor het afzetten van hun eieren een ruime keus aan grassoorten. De keuze voor een soort gras is afhankelijk van de kwaliteit van het gras op dat moment. Deze kwaliteit is sterk bepalend voor de groeisnelheid van de rups.

Sterk gecultiveerde landschappen bieden voor rupsen en dus ook voor vlinders nauwelijks mogelijkheden om te overleven. Dit geldt bijv. voor velden met monocultures, voor een gladgeschoren of door koeien of schapen kaalgevreten grasmat en voor een "schone" sloot zonder waterplanten. Een vlindervriendelijk landschap daarentegen is gevarieerd, kent mozaïekpatronen met veel bloeiende planten en wordt natuurlijk beheerd. Zelfs als in sommige jaren konijnen veel kaalvreten, blijft er toch nog genoeg staan. Zo zullen in het Buytenpark bijvoorbeeld mozaïekpatronen ontstaan met hoog en laag gras, hoge en lage struiken, winderige en beschutte plekjes etc. Zo weet de argusvlinder dit park nu al te waarderen omdat er zowel struiken, houtwallen, brandnetels en beschutte plekken zijn.

Verschillende vlindersoorten hebben verschillende pieken wat hun voorkomen betreft. Zo brengen heivlinder en oranje zandoogje maar 1 generatie per jaar in juli of augustus voort. Het hooibeestje, bont zandoogje en argusvlinder daarentegen brengen 2 generaties voort, in april/mei en juli/augustus. Doordat de pieken in voorkomen van de verschillende soorten van elkaar verschillen, zal het maaien van de vegetatie, altijd ten koste van de ene en ten voordele van de andere soort gaan. De conclusie luidt dan ook dat een vlindervriendelijk maaibeheer in algemene zin niet bestaat maar wel een maaibeheer dat rekening houdt met het voorkomen van een of meerdere soorten.

In het enthousiasme van de discussie van deze avond ontstond spontaan het plan om te kijken of het maaibeheer in het Westerpark nog wat verfijnd zou kunnen worden. Wij houden jullie op de hoogte.

8 HET ORANJETIPJE WIL HIER NATUURLIJK NIET VOORKOMEN

Peter van Wely

In nummer 12 op blz. 18 van dit blad klaagde Johan Vos ook al dat het oranjetipje in Zoetermeer maar niet wil voorkomen. Dat is echter heel begrijpelijk, want zijn biotoop van open boslandschap met struwelen, houtwallen en hagen bestaat hier nauwelijks. Er zijn hier wel mooie bossages (in het Westerpark en Noord-AA), maar die worden weer van elkaar gescheiden door open polderlandschap. En dat is voor het oranjetipje een onneembare barrière. Het biotoop is dus in Zoetermeer teveel met kaal grasland opgedeeld in geïsoleerde kleine stukjes, ookal is de waardplant op zichzelf (pinksterbloem en look-zonder-look) voldoende aanwezig. Misschien zouden ze een kans krijgen wanneer de bossages verbonden zouden zijn door een landschap van houtwallen en hagen. In Brabant zie ik de mannetjes van het oranjetipje veel langs zulke houtwallen en hagen vliegen.

GEZIEN IN ZOETERMEER

Een dode bunzing op foto vastgelegd, gevonden in de berm van de Amerikaweg.
Uitbundig bloeiend gevlekt longkruid in Meerzicht (rand Voorweg) op vrijdag 20 februari!

9 BRYOLOGISCHE VERKENNINGEN DEEL 2

Pieter Korstanje

In een vorig kwartaalbericht heb ik een lijst weergegeven van mossen die ik de afgelopen winter in Zoetermeer heb gevonden. Het ging toen om 22 saarten. Inmiddels is de lijst weer een stukje gegroeid. Maar liefst 7 soorten zijn erbij gekomen. Zo leverde de natuurtuin in het Westerpark 3 nieuwe soorten op. In het Buytenpark zijn 2 nieuwe soorten gevonden en in het Westerpark 1. Een andere nieuwe soort bevindt zich op mijn eigen balkon. Tenslotte is het watervorkje (*riccia fluitans*) aan de lijst toegevoegd, een levermosje waar Johan Vos in het vorige kwartaalbericht een artikeltje aan wijdde. In totaal zijn er nu 29 soorten uit Zoetermeer bekend.

In de natuurtuin deed ik een leuke vondst. Onder aan een paar rietstengels die met hun voeten in het water stonden vond ik een *Pellia* (*Pellia epiphylla*). Dit is een levermos dat zich op deze moerassige plek goed thuisvoelt. Op een aantal drogere plaatsen groeit massaal het gedrongen kantmos (*Lophocolea heterophylla*). Vooral enkele berkenstobben zijn hiermee overwoekerd. Kantmos is eveneens een levermos. Verder vond ik in de natuurtuin het groot rimpelmos (*Atrichum undulatum*). Een soort met doorzichtige gerimpelde blaadjes. Net zoals in de poldertuinen komt in de natuurtuin haarmos voor. Ik ben er alleen nog niet achter om welke soort haarmos het gaat. Tijdens de inventarisatie van het Buytenpark op 14 juni hebben Els Prins en ik tevens wat mosjes verzameld. Els kwam o.a. het knikkertjesmos (*Physcomitrium pyriforme*) tegen. Een leuke soort om te zien. Verder vond ik hier het broedknopmos. Dit groeide aan de binnenkant van een knotwilg. Twee leuke vondsten dus in het Buytenpark. Meer vondsten die we hier deden moeten nog nader bekeken worden. In het Westerpark kwam ik het Achterlichtmos (*Grimmia apocarpa*) tegen. Een soort die waarschijnlijk vrij algemeen is in Zoetermeer. Het mosje dat zich op mijn balkon thuisvoelt is het parapluutjesmos (*Marchantia polymorpha*), wederom een levermos dat regelmatig in plantenbakken is te vinden.

Aangezien er nog een stapeltje vondsten op determinatie ligt te wachten, verwacht ik in het volgende kwartaalbericht weer met een aanvulling van de lijst te komen.

10 DE DOODSHOOFDVLINDER II

Jeroen Voogd

In het vorige kwartaalbericht heeft u kunnen lezen hoe ik de trotse bezitter werd van een tiental Doodshoofdvinders. Deze vlinders zijn inmiddels allemaal dood, hebben echter mij twee maanden geleefd in gevangenschap en hebben mij een hoop geleerd over het gedrag van deze schitterende vlinders. Omdat ik de vlinders een zo prettig mogelijk onderkomen wilde bieden heb ik een terrarium ingericht, met potgrond op de bodem en enkele kleine ligusterplanten evenals een grote boomstronk, waar de vlinders graag op rusten of onder kruipen. Omdat het vlinders zijn, die van origine in een subtropisch klimaat leven, heb ik een verwarmingselement aangebracht en stelde ik de temperatuur overdag in op ongeveer 28 graden, 's nachts zette ik dit verwarmingselement uit om zo een zo natuurlijk mogelijke situatie na te bootsen. Vrouwelijke vlinders, die zich in onze contreien ontwikkelen, blijken vaak onvruchtbaar te zijn. Dit wordt vermoedelijk veroorzaakt door de

lange dagen in Nederland. Deze gedachtengang is niet geheel onlogisch wanneer je je bedenkt dat in de tropische en subtropische gebieden, waar deze vlinders eigenlijk thuishoren, continu korte-dag-omstandigheden heersen. Een daglengte van minder dan 12 uur leidt tot een grotere vruchtbaarheid onder de vrouwtjes, ook hier heb ik rekening mee gehouden bij het in leven houden van de vlinders. In het vorige kwartaalbericht vertelde ik ook dat de vlinders gevoerd moesten worden met een honingoplossing, tijdens het kweken merkte ik echter dat de vlinders goed in staat zijn om zelf voedsel op te nemen indien een bakje met daarin een honingoplossing van ongeveer 30 % in het hok geplaatst wordt. Verder ontdekte ik dat een rotte peer (in het hok doormidden gesneden) ook als voedselbron wordt gebijkt door de vlinders. De vlinders die op deze wijze door mij zijn ondergebracht hadden een aanmerkelijk langere levensduur dan de vlinders die op de Universiteit van Utrecht waren ondergebracht bij de Botanische Tuinen en alleen dagelijks onder dwang gevoerd werden met een honingoplossing. Dat de Doodshoofvlinder een echte nachtvlinder is werd al snel duidelijk, omstreeks 22.30 uur begonnen de vlinders erg actief te worden en vlogen zij rond in de kleine ruimte waarin zij met zijn allen waren ondergebracht. Opvallend is dat de vlinders nauwelijks hun vleugels beschadigden tijdens hun vliegactiviteiten. Al snel werd duidelijk dat de mannetjes erg veel aandacht hadden voor de vrouwtjes. De mannetjes benaderden de vrouwtjes, die nadat de mannetjes fysiek contact maakten direct een paringshouding aannamen, waarbij het achterlijf omhoog gericht werd. De paring van deze pijlstaartvlinder is erg divers, soms wordt er kort gepaard (minder dan twee minuten, echter ook paringen van meer dan zestig uur vormden geen uitzondering. Opvallend was dat de vrouwtjes met meerderde mannetjes paren. Ook kennen deze vlinders verschillende "standjes", bij de korte paringen kroop het mannetje meestal letterlijk op het vrouwtje, terwijl bij de langere paringen de meer karakteristieke houding met de achterlijven tegen elkaar aan werd aangenomen. Pas twee weken na de eerste paring trof ik het eerste eitje aan in mijn hok, de eitjes zijn vrij klein, zeker wanneer je kijkt naar het formaat van de vlinders, en groen van kleur. Het leggen van de eitjes leek vrij willekeurig plaats te vinden. Een interessante waarneming betrof een eierlegend wijfje, zij legde de eitjes namelijk in de grond. Met trillende vleugels boorde dit wijfje haar achterlichaam in de grond en legde daar vervolgens op ongeveer een halve centimeter diepte een eitje. Nadere inspectie van de grond maakte mij duidelijk dat er vele eitjes aanwezig waren in de grond. Wanneer een ligustertak vol zat met eitjes, dan werden op deze tak geen eitjes meer gelegd, zodra echter een verse tak in het hok geplaatst werd dan werd deze direct weer voorzien van vele eitjes. Zowel overdag als 's-nachts werden de eitjes gelegd, toch werden er duidelijk meer eitjes gelegd rond de schemering. Alleen bij verstoring produceerden de vlinders het voor hun zo kenmerkende piepende geluid, waarbij dan ook een dreighouding werd aangenomen met opgerichte voorpoten en slaande bewegingen met de vleugels gemaakt werden. Omdat het hier niet om een natuurlijke situatie gaat is het uiteraard de vraag in hoeverre het waargenomen gedrag van deze vlinders ook in het wild vertoond wordt. Mogelijk leidde de overbevolking tot afwijkend gedrag. De pas uitgekomen rupsen zijn ongeveer 6 mm groot en gelig van kleur, bij de meeste rupsen bestond de eerste maaltijd uit de eischaal, er waren er echter ook die het eitje niet op aten en direct ligusterbladeren begonnen te eten. Na de eerste consumptie van plantaardig materiaal kregen de rupsen een groene kleur. De "pijlstaart" is in dit stadium bijna net zo groot als de rups zelf. De rupsen rusten aan de onderzijde van de bladeren en houden zich dan op aan de hoofdnerf, zowel overdag als 's nacht wordt er gegeten. In de literatuur worden bijna altijd alleen maar volgroeide rupsen van deze vlinder afgebeeld, ik verbaasde mij dan ook over het feit dat de rupsen pas na de laatste vervelling eruit zagen als "Doodshoofd vlinderrupsen". Bij de pas uitgekomen rupsen is de pijlstaart nog zwart van kleur en staat recht overeind. Na de eerste vervelling verschijnen

er doornachtige uitstulpingen aan de rugzijde van de thoracale segmenten. Bij de derde vervelling zijn ook de zeven blauwe of paarse lijnen aan de weerszijden van de rups zichtbaar, de pijlstaart is nog steeds erg groot en heeft nu een zwarte korrelige structuur met een gele basis. Na de volgende vervelling worden de kleuren levendiger, donkere paarse vlekken verschijnen aan de rugzijde van de rupsen en de pijlstaart is nu geheel geel van kleur. Echter pas na de laatste vervelling verkrijgt de pijlstaart zijn kenmerkende gele korrelige structuur en verkrijgt deze zijn typische naar beneden gekrulde vorm. Nu pas krijgen de rupsen een gladde huid en verschijnen de gele en bruine vorm van de rups naast de meer algemene groene vorm. De rupsen van de Doodshoofdv�inder zijn trimorf wat kleur betrefl, vermoedelijk wordt de bruine vorm van de rupsen met name bepaald door een slechtere kwaliteit van het voedsel. Deze theorie wordt ondersteund door het feit dat ik vrijwel uitsluitend over bruine rupsen beschikte, hetgeen veroorzaakt zou kunnen zijn door de slechte kwaliteit van de ligusterbladeren in deze tijd van het jaar (november, december). De rupsen waren in ongeveer zes weken volgroeid en bereikten een maximale lengte van 14,3 centimeter, bij een gewicht van ruim 10 gram! Momenteel beschik over een tiental poppen, die ik heb weggezet bij een temperatuur van maximaal 15 graden, waardoor de poppen hopelijk in overwintering gaan en pas in de zomer vlinders opleveren zodat deze gewoon buiten kunnen worden vrijgelaten. Waarschijnlijk wordt 1998 in Utrecht het jaar van de Doodshoofdv�inder!

11 VOLUCELLA PELLUCENS, EEN INHEEMSE ZWEEFVLIEG

Peter van Wely

les Voogd vroeg in nummer 18 van dit blad op blz. 15 of de volucella pellucens die hij in zijn tuin aantrof, vaker in Zoetermeer voorkomt. Dat is inderdaad het geval. Hoewel ik hem minder vaak dan mijn specialiteit, de trekker volucella zonaria zie, is pellucens inheems in Zoetermeer. De pellucens is ook voor een leek gemakkelijk te herkennen aan het in twee delen gekleurd achterlijf. Zonaria lijkt veel meer op een hoornaarswesp. Beide hebben als nectarplanten het koninginnekruid, de bereklauw, pastinaak en buddleja's. Van zonaria heb ik in Natura () bericht dat het onevenredig grote aantal wijfjes in Zoetermeer een indicatie voor het voorkomen van meer trekkers dan inheemse exemplaren is. Pellucens vertoont zich in Zoetermeer in gelijke aantallen wijfjes en mannetjes. Daarbij valt op dat de mannetjes bij zonnig weer stilstaan op 2 a 3 meter hoog in de lucht. Vandaar de naam 'zweefvlieg'. Ze verdedigen zo een territorium en zodra er een wijfje langskomt gaan ze er achteraan. Op zonnige dagen in de eerste weken in juni vind je ze zo op beschutte plekken (bijvoorbeeld in smalle laantjes) onder andere in het Westerpark. Elders zie je ze ook vliegen, maar niet terwijl ze een territorium verdedigen in afwachting van een wijfje. Zonaria heb ik veel vaker gezien, maar nooit met dat gedrag van territoriumfighting (alweer een indicatie voor trekkers). Daarbij komt dat volucella pellucens met een tweede piek in augustus territoriumfighting vertoont. De soort is dus 'tweetelig'. De pellucens groeit op als larve in de nesten van de aardhommels en wespen. Hij is echter geen parasiet, want hij leeft er van afval. Kennelijk 'weten' de hommels en wespen dat (hoewel de pellucens veel minder op zijn gastheer lijkt dan de zonaria), want ze laten niet alleen de larven met rust, maar ook het wijfje dat het nest binnenkomt om eieren af te zetten.

12 DE WIELEWAAL

Peter van Wely

Op gevaar af weer een debat te ontketenen, moet mij nog steeds van het hart dat de tragische waarneming van de juveniele wielewaal waarvan Jeroen Voogd bericht in ons

blad nummer 14 op blz. 27 mijns inziens tot een verkeerde conclusie leidde. De wielewaal kwam om het leven tegen een bromfietshelm. Hoewel Jeroen daaraan twijfelde, gaan we er gemakshalve vanuit dat het inderdaad een jong exemplaar was. Dat is heel goed mogelijk, maar dat rechtvaardigt niet de conclusie dat in Zoetermeer een wielewaal gebroed heeft. Jonge wielewalen kunnen heel goed trekken, sterker nog: de eerste beginnen al in juli weg te trekken naar hun winterverblijf. De hoofdtrek valt in augustus. Jeroen nam de jonge wielewaal waar op 5 augustus 1996 en dat kan dus heel goed een jonge trekker zijn geweest. Hij is dus onderweg tragisch om het leven gekomen. Volgens Jeroen is dit exemplaar opgezet in het Museon. Daarmee is hij toch nog iets verder gekomen dan Zoetermeer.

13 ZELDZAME PADDESTOELLEN IN HET POPULIERENBOS EN OMGEVING **Peter van Wely**

Dat je een gebied niet te gauw moet onderwaarderen, blijkt wel uit de vondst van *Coprinus lilatinctus* in het bos dat nu voor het Plan Wielewaal op de schop gaat. De vondst werd 2 september vorig jaar gedaan met de paddestoelenwerkgroep onder leiding van Kees Uljé. De soort was twee maanden eerder in de literatuur voor het eerst beschreven en bekend van slechts twee vindplaatsen: één in Duitsland en één in Nederland. Het populierenbos bij de Noord-AA in Zoetermeer was dus de derde vindplaats. Het bos is nu ruim 20 jaar oud. Ik heb gezien hoe het in sneltreinvahrt werd aangeplant. De populierstammetjes werden er op het commando van een fluitje op gelijke afstand van elkaar in de grond gezet. Omdat ik pas de laatste jaren ten behoeve van mijn excursies over de houtsnipperpaden in het bos rondkeek, ontdekte ik tot mijn verbazing dat het nogal wat paddestoelen te bieden had. Op 11 november vonden we er een zeer zeldzame vorm van *Lyophyllum decastes* (de bruine bundelridderzwam), namelijk *f. reducta*. Op diezelfde dag werd ook *Typhula anceps* gevonden op wilgeblad. Op blz. 26 is een volledige lijst van vondsten in het populierenbos en het prielengebied in 1997 opgenomen.

14 STEDELIJKE OF SPECIFIEKE AANDACHTSOORTEN **Johan Vos**

Bij het vorige SA-artikel (kwartaalbericht nr. 19) waar o.a. het straat- en klein liefdegras centraal stonden hoort nog een uiterst instructieve foto van Ton Denters waar de beide soorten samen op zichtbaar zijn.



Straat- en klein liefdegras foto Ton Denters

Dit keer wederom uw speciale aandacht voor een viertal plantensoorten die zich in Zoetermeer een typisch stedelijk gedrag hebben aangemeten. Gezien de tijd van het jaar ligt het accent uiteraard bij soorten die in voorjaar/voorzomer bloeien: gewone vogelmelk, kleine varkenskers, muurpeper en bosvergeet-mij-nietje.

Gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*) komt voor in een groot deel van Europa en is ook in Nederland niet zeldzaam. In deze regio komt zij vooral langs de binnenduinrand plaatselijk massaal voor. Gewone vogelmelk is een bolgewas dat zich zowel in loofbos als in grasland thuisvoelt, mits de grond voldoende voedsel bevat, niet te nat en te zwaar is. Vogelmelk bevat een aantal giftige stoffen die wel eens grazende schapen en koeien noodlottig is geworden.

Gewone vogelmelk komt net als haar naaste familielid, knikkend vogelmelk in stinzenmilieus voor maar is wat haar voorkomen betreft daartoe niet beperkt.

In het geval van gewone vogelmelk spreken we dan ook van een (stinzen)begeleidende soort.

In de bloeitijd (april-juni) is de gewone vogelmelk gemakkelijk herkenbaar aan de schermvormige bloemtrossen (*umbellatum* is schermdragend) die elk wel 15 helderwitte bloemen kunnen bevatten.

De afzonderlijke bloemen kunnen een doorsnede van



Gewone vogelmelk

maximaal 5cm. bereiken! 's Ochtends vroeg valt gewone vogelmelk met z'n dichte groene bloemknoppen niet op maar naarmate de zon aan kracht wint openen de bloemen zich en binnen een half uur schitteren de witte schermen je al van verre toe. Vermenigvuldiging vindt in Nederland uitsluitend vegetatief plaats door de vorming van zogenaamde nevenknollen. Ontwikkelen zich bij wijze van uitzondering wel vruchten en kiemen deze vervolgens, dan sterven de kiemplanten om een voor mij onduidelijke reden al in een vroeg stadium af.

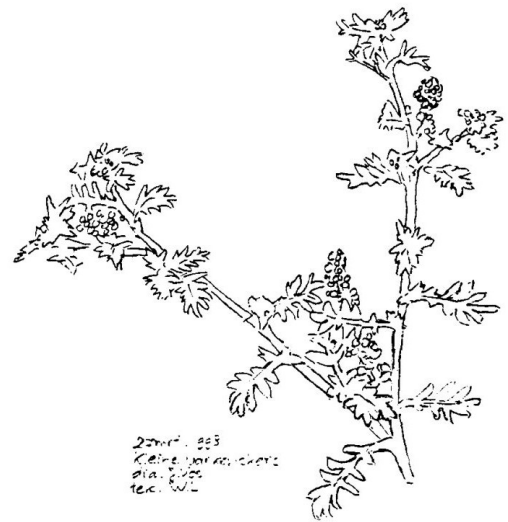
Dit fraaie bolgewasje is tegenwoordig volop in de handel verkrijgbaar en wordt dan ook vaak in tuinen en parken aangeplant van waaruit regelmatig verwildering plaatsvindt. Het dumpen van tuinafval wordt zelfs gezien als een belangrijke oorzaak voor haar verspreiding. (landelijk gezien gaat het deze soort voor de wind) Ook het omwerken van de bodem (b.v. spitten, activiteit van mollen, scheuren van grasland) speelt deze soort in de kaart en uit dat oogpunt kan zij beter beschouwd worden als akker-/storingsoort dan als grasland-/bos(rand)soort.

Gezien deze karakteristiek zal het duidelijk zijn dat de gewone vogelmelk ook in de Zoetermeerse parken en tuinen geen zeldzame verschijning is, alhoewel daarbij aangetekend moet worden dat de lokale zware kleibodem voor dit type bolgewas ongeschikt is. In verrommelde stedelijke milieus zoals de met zand verschaalde bermten of de meer cultureelrijke groenvoorzieningen kan zij het echter lang volhouden. In vochthoudende, pure kleigrond die langere tijd met rust gelaten is krijgt de gewone vogelmelk het moeilijk en loopt de bloei langzaam terug waarna zij het uiteindelijk geheel zal laten afweten.

Kleine varkenskers (*Coronopus didymus*), is oorspronkelijk afkomstig uit Zuid-Amerika en al sinds 1825 uit Nederland bekend. Dit minuscule plantje met z'n onopvallende bloemen en diep veervormig ingesneden bladeren kent hauwtjes die bij rijping in twee eenzadige stukken breken. (didymus betekent tweeling)

Coronopus betekent overigens kraaiepoot wat net als de Nederlandse naam varkenskers niet al te hoog gespannen verwachtingen wekt wat haar uiterlijk betreft. Dit geldt in iets geringere mate ook voor haar naaste, inheemse familielid de grove varkenskers (*Coronopus squamatus*) waar zij van afwijkt door haar veel fijner verdeelde blad.

De kleine varkenskers is een tredbestendige, laagblijvende, sterk vertakte soort met een opvallend korte levensduur.



Kleine varkenskers

tek. Wim de Liefde van dia Johan Vos

De bloei vindt hoofdzakelijk in de voorzomer plaats. Per jaar kan deze soort verschillende generaties op de been brengen waardoor zij bij het huidige "borstelbeheer" in een voordelige concurrentiepositie komt maar als de vorst in valt is het snel met haar gedaan. Wat de sterke geur betreft heeft dit plantje zowel iets weg van tuinkers als van steenkruidkers. De kleine varkenskers is sinds de jaren vijftig aan een gestage opmars begonnen en komt op niet te zware, verdichte zandige grond en op stenige plaatsen voor. Milieu's die bij uitstek voorkomen in steden. In Zoetermeer gedraagt zij zich nog het meest als "tussen-de-sstraatstenen-plant", tesamen met soorten zoals liggend vetmuur, varkensgras, harig knopkruid, schijfkamille, straatgras, steenkruidkers, straatliefdegras e.d. De laatste jaren kom ik haar in Zoetermeer opvallend veel vaker tegen dan vroeger. Vorig jaar nog trof ik de kleine varkenskers aan in een enorme, matvormige groeiwijze voor de schakelkast bij De Soete Aarde aan de J.L. van Rijweg.

Muurpeper (*Sedum acre*) is een in Nederland algemeen voorkomend, laagblijvend vetplantje met goudgele bloemen. Vetplanten zijn aangepast aan droge standplaatsen.

Zo hebben de bladen een dikke blad huid die voorzien is van een waslaagje en zijn de huidmondjes overdag gesloten om verdamping tegen te gaan. De merendeels liggende muurpeperstengels vertakken zich sterk zodat het lijkt alsof de plant in kussens groeit. Vooral merels hebben de gewoonte om in deze muurpeperkussens te pikken en zo de uitbreiding te bevorderen: de stukjes kunnen elk afzonderlijk uitgroeien tot nieuwe planten. Het woord *Sedum* is afkomstig van *sedare* dat afhouden of afvoeren betekent. Deze naam slaat op een oud bijgeloof dat de plant de bliksem zou afleiden. De soortnaam *acre*, scherp heeft betrekking op de scherpe, peperachtige smaak van de vettige blaadjes. Muurpeper groeit het liefst op zonnige, zandige en stenige plaatsen. In de kalkrijke duinen kan zij zuidhellingen door haar massaal



Muurpeper

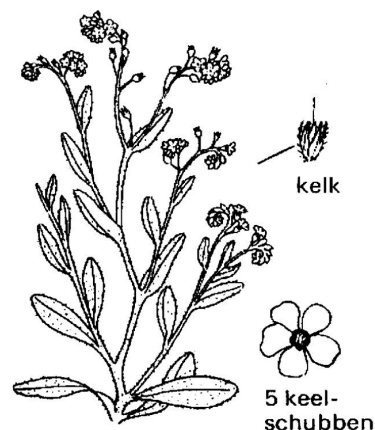
optredende bloei in de voorzomer in een gouden gloed zetten. Maar ook op steenachtige plaatsen kan zij prominent aanwezig zijn. Uit het volgende citaat afkomstig van Dodonaeus (Cruydt-Boek 1608) blijkt dat zij dat ook in vroeger tijden al deed "Het cruydt wast op steenachtighe en dorre plaatsen ende spruyt allesins uyt de spleten ende scheuren van de oude vervallende mueren: het blijft ghedurighlijcken groen ende daerom noemt het muerpeper ende eeuwich leven".

Ook in Zoetermeer is muurpeper een algemene verschijning, en dan met name in het meest stenige deel van het stedelijk gebied. Zo kunnen we haar aantreffen langs de randen van de verharding, tussen de (straat)stenen, op muren en daken en op open, kale zandige plekken langs de spoorlijn.

Vanaf het moment dat de gemeente in 1987 de chemische onkruidbestrijding heeft gestaakt op parkeerterreinen en in rozenvakken behoort haar massale optreden op deze plaatsen tot het verleden. Dat komt omdat muurpeper vrij goed bestand is tegen simazin, het middel dat in vroeger tijden veel werd gebruikt en dat de concurrentie volledig uitschakelde met als resultaat dat muurpeper het rijk alleen had. Aan de andere kant lijkt voor dit plantje een gouden toekomst weggelegd te zijn sinds de zogenaamde "sedumdaken" een (stadsecologische) trend aan het worden zijn. Te midden van een aantal andere sedumsoorten neemt muurpeper op deze daken steeds de belangrijkste plaats in.

Bosvergeet-mij-nietje (*Myosotis sylvatica*), door mij ook wel "tuincentravergeet-mij-nietje" genoemd, is een tot 50 cm. hoge, meestal tweejarige voorzomerbloeiër. Ieder jaar kunnen we haar weer uitbundig bloeiend temidden van fluitenkruid en paardenbloemen in de Zoetermeerse tuinen en parken bewonderen.

De verschillende Zoetermeerse tuincentra verkochten en/of verkopen dit type vergeet-mij-nietje namelijk als tuinplant. Er is in dit geval dus sprake van een verwilderende tuinplant. Bij determinatie komen we steeds in de buurt van het bosvergeet-mij-nietje uit, hoewel het vaak opmerkelijk forse planten met opvallend donkerblauwe bloemen betreft.



Bosvergeet-mij-nietje

Het bosvergeet-mij-nietje komt in Nederland van nature voor in midden- en zuid-limburg. We treffen haar daar dan hoofdzakelijk aan in bosranden en in ruigten en struwelen.

Elders is haar voorkomen onbestendig en wordt zij beschouwd als een regionale stinzenplant. Ook in Zoetermeer heeft het bosvergeet-mij-nietje deze status verworven.

Van de (te) zware grond lijkt juist zij minder last te hebben dan de meer uitgesproken stinzenplanten. (zie ook gewone vogelmelk) *Myosotis* is ontstaan uit de woorden *myos*:muis en *otis*:oortje naar de vorm en zachte beharing van de bladeren.

De naam muizenoortje was echter al in gebruik en de blauwbloemige soorten van dit geslacht zijn in de loop der tijd symbool geworden voor trouw, liefde en bestendigheid. Vergeet-mij-nietjes zijn dan ook veel door dichters gebruikt in hun verzen.

Wat de oorsprong van de naam vergeet-mij-nietje betreft wordt vaak de volgende legende verteld. De schepper had aan alle bloemen een naam gegeven maar had een blauw bloempje met een geel hartje vergeten. Het bloempje vroeg aan de andere bloemen hoe zij genoemd was maar kreeg geen antwoord. Vervolgens ging zij terug tot de schepper om hem naar haar naam te vragen. De schepper stak zijn vinger op en sprak "vergeet-mij-niet"! Beschaamd trok het bloempje zich terug tussen gras en andere planten en daar staat zij tot op de dag van vandaag.

NB: het bosvergeet-mij-nietje lijkt heel sterk op het akkervergeet-mij-nietje, dat ook in Zoetermeer algemeen voorkomt. (bos: vlakke bloemkroon doorsnede 5- 8 mm en akker: verdiepte bloemkroon doorsnede 2- 4 mm)

15 VAARWEL, PIETER KORSTANJE.

de afdeling Zoetermeer

Pieter Korstanje, voorzitter van de vogelwerkgroep en actief lid van onze afdeling heeft in verband met een nieuwe baan in Alkmaar, Zoetermeer eind vorig jaar moeten verlaten.

Wat de KNNV betreft zullen we de stimulerende inzet van Pieter missen.

In de plantenwerkgroep was Pieter betrokken bij het stedelijk inventarisatiewerk in (Km2's Zoetermeer) en het aanleggen van een grassenherbarium.

Aangestoken door Joop Kortselius, die op 21 november 1996 in de "Soete aarde" een bijzonder enthousiastmerend mossenverhaal hield, begon Pieter eind 1996 op eigen houtje met het inventariseren van de Zoetermeerse mossen. Op 20 november 1997 heeft Pieter in een lezing verslag gedaan van zijn vorderingen op dat gebied. Duidelijk is dat er inmiddels een stevige basis is gelegd om het opsporen van mossensoorten in Zoetermeer voort te zetten.

De verwachting is dat er nog heel wat nieuwe soorten te ontdekken zijn.

Welnu Pieter bedankt voor wat je voor onze afdeling hebt betekend en veel succes in je nieuwe baan en woonplaats, het ga je goed!.

BUITEN DE AFDELING

16 PLATFORM GROEN

les Voogd

De gemeente heeft gevraagd of Platform Groen deel wil nemen aan het overleg in de klankbordgroep Zoetermeersche Meerpolder.

In de vergadering van 3 maart van het college van B&W van Zoetermeer is het basisontwerpdokument van het Stadsnatuurplan eindelijk behandeld

Platform Groen heeft in februari de partijprogramma's van de verschillende politieke partijen in Zoetermeer op het "groengehalte" beoordeeld en hiervan een persbericht samengesteld en aangeboden aan de "huis aan huis" bladen in Zoetermeer.

17 EEN KORTE IMPRESSIE VAN DE LANDELIJKE VLINDERDAG

op zaterdag 7 maart j.l. zoals die jaarlijks in de Reehorst in Ede wordt gehouden.

Johan Vos

Ook dit keer was de belangstelling weer enorm ondanks de toegangsprijs van f 25.-die dit jaar werd gevraagd. Vlinders zijn populair en dat blijkt ook uit de groei die de vlinderstichting de afgelopen jaren doormaakt. Ook het werkterrein heeft zich weer verder verbreed en betreft nu ook libellen en andere ongewervelden. Naast een nieuwe vlinderatlas en een libellenatlas staan er ook nog een aantal regionale atlassen op stapel. Deze dag stond in het teken van de "vlinders met natte voeten".

Door verschillende onderzoekers werd het verhaal verteld van de verdroogde natuurterreinen waar de natte vlinders nog net niet helemaal zijn verdwenen.

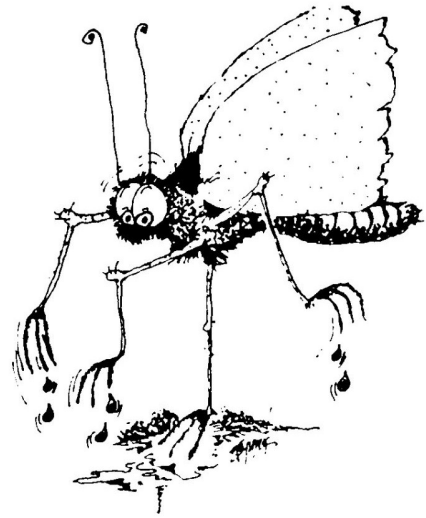
De goedbedoelde neiging om deze terreinen te vernatten betekent dan vervolgens de nekslag voor deze kwetsbare soorten die door deze (te) snelle peilverhoging alsnog

verdrinken. Dit geldt b.v. voor het pimperlblauwtje (uitgezet door de vlinderstichting in de moerputten bij Den Bosch), het gentiaanblauwtje en het veenhooibeestje (is door recente vernatting in de peel nu ook daar uitgestorven). Met de in 1994 in de Meye uitgezette zilveren manen gaat het overigens wel goed. De populatie wordt nu (1997) geschat op 1500 stuks. Interessant nog te vermelden dat deze soort ook op Terschelling voorkomt maar er daar een ander viooltje als waardplant op na houdt. Dit is het duinviooltje i.p.v. het moerasviooltje. Gaat het in Nederland al slecht met de natte vlinders, in Vlaanderen is de situatie zo mogelijk nog dramatischer, kortom spiegeldikkopje, pimperlblauwtje, gentiaanblauwtje, zilveren maan, moerasparelmoervlinder, woudparelmoervlinder en veenhooibeestje doen het daar overal slecht. Een positief geluid kwam uit Maastricht tot ons. Een aantal soorten dat de laatste tijd in ons land niet of nauwelijks meer gesignaleerd was, (wel in België), is bij of in Maastricht herontdekt. Dit zijn b.v. het boswitje, het dwergblauwtje en het klaverblauwtje. De laatste soort in Maastricht zelf op de "hoge fronten", tevens het enige leefgebied van de muurhagedis in Nederland. Tot slot werd ook de grote vos nog gezien bij Maastricht, ook niet bepaald een algemene verschijning!

Robert Ketelaar gaf vervolgens een overzicht van de libellen in Nederland.

Van de 70 voorkomende soorten zijn er nog 53 over waarvan geconstateerd is dat deze zich recent in Nederland hebben voortgeplant. De helft van deze 53 soorten is echter bedreigd. Op het ogenblik zijn de heidevennen het rijkst aan soorten.

Deze informatieve dag werd besloten door Tineke van der Sar die uitgebreid inging op het dierenleven in haar stads(achter)tuin. Een vorm van "vanuit-de-luie-stoel- natuurbeleving" die mij persoonlijk erg aanspreekt. Er moet natuurlijk wel bijverteld worden dat haar buurman Frans Alewijn heet die van beroep entomoloog is.



18 FLIPPEREN Marit

Het menselijk brein is een flipperkast, waarin gedachten als knikkers rondstuiten. Het mechaniek treedt in werking als je er iets in stopt. Geen kwartjes, maar belevenissen: dingen die je meemaakt of hoort of leest. Die maken een gedachte los, die vervolgens langs bellen, knipperlichten, obstakels en valkuilen door het brein wordt heen en weer

gemept. Dat levert uiteindelijk een score op: het denken leidt tot een daad of een oordeel. Of, als de flipperkast wat roestig is, een vooroordeel.

Geen twee denkkastjes zijn hetzelfde ingericht. Ieder exemplaar wordt met andere flippers en valkuilen afgeleverd, er slijten sporen in uit en in de hoekjes koekt vuil aan. Daardoor maken gedachten soms wonderlijke sprongen. En daarom kan exact dezelfde input, in verschillende denkmachientjes gestopt, tot zulke volslagen tegenstrijdige uitkomsten leiden. Zo denken mannetjes anders dan vrouwtjes en kinderen anders dan hun ouders. Daar weet u zelf voorbeelden in overvloed bij. Maar ik wil het nu eens met u hebben over het ernstig afwijkend denkspoor van groene mensen. Want echt, ik merk het steeds weer: wij, met onze beestachtige en plantaardige kronkels, denken ánders.

Zo was er die avond in het MEC, met een Internet-demonstratie voor natuurverenigingen. We gingen op het Net op zoek naar informatie over de das. Waaraan denken natuurmensen bij het woord 'das'? Waar denkt u aan? Ziet u ook zo'n zwart-wit marterachtig zoogdier voor u? Dan heeft u dus dezelfde afwijking als het publiek van die avond. Gewone mensen zien in een das in de eerste plaats iets wolligs, gebreid, dat de nek warm houdt. En echte heren voelen bij dit woord hun strop knellen. Maar waarmee kwam de computer aandragen, het enige brein in de zaal dat logisch, binair en internationaal dacht? Met een onafzienbare stapel artikelen in het Duits, zonder enig herkenbaar verband. Maar die, bij nader inzien, vol stonden met 'das'. Als lidwoord. Het volgende misverstand is erger. Stel u voor: op visite bij keurige mensen. We zitten in de tuin want het zijn, zeggen ze zelf, echte groenliefhebbers. De koffie geurt, de appeltaart komt dampend uit de oven. Lieve mensen dus en daarom vind je het zielig dat hun tuin zo saai is. Om er toch wat aardigs over te zeggen, wijs je naar iets wat over de huismuur kruipt: kijk eens wat een prachtig gouden torretje! Waarop de gastvrouw uit haar elegante slofje schiet en het beestje onder de zool plet. 'Die had je mooi in de gaten,' zegt ze. 'Ja, voor je 't weet zit alles d'r mee onder.'

Nog zo een. We gingen kamperen op een boerderij. Die hadden we gekozen uit een groen gidsje, dat zoogkoeien, natuur en rust beloofde. Het was er inderdaad doodstil. Er kraaide geen haan, de varkens waren geluiddicht weggeborgen, er floten geen vogels en er zoemden zelfs geen vliegen. De kampeerwei bleek een onberispelijk gazon te zijn, omzoomd door coniferen. Goudkleurige, zilverbonte, krullende en treurende; een showroom van Boskoops glorie. De boer vertelde dat hij deze camping zo had aangelegd als protest. Kijk, dat begrepen we best. Tenslotte zijn wij van de generatie die ooit uit protest tegen stadse grijsheid stoeptegels lichtte en zonnebloemen zaaide. En deze boer lag in de clinch met overheden die hem aan alle kanten beknotten en die hem ook nog eens zijn erfbeplanting wilden voorschrijven. 'Dan moet ik hier inheems spul neerzetten. Van die wilde struiken. Maar ik maak het hier liever móói voor mijn gasten.' Wij stadsmensen pruttelden nog iets over het dierenleven dat je aantrekt met inheems groen, vogels en vlinders en hommels enzo. 'Precies', zei de boer. 'Daar beginnen we dus niet aan. Mijn gasten komen hier om van de natuur te genieten. En dan willen ze geen last hebben van ongedierte.'

Tot slot een hele droevige. Varkenspest op de TV. Kadavers bungelend in grijpers, bakken vol doodgespoten biggetjes. Ook zagen we boerengezinnen weeklagen tussen naargeestige fietsenrekken, maar dat bleken bij nader inzien varkensstallen te zijn. Eén en ander moest de consument wel aan het denken zetten over de oorsprong van het voordeel-karbonaadje. En inderdaad sprak ik een mevrouw – toch heus een heel aardig iemand – die zei: 'Dat vind ik nou zo'n vies gezicht, steeds die dooie varkens op het nieuws. Wat een smerige beesten. Dat zouden ze niet steeds zo moeten laten zien. Je zou gewoon geen vlees meer lusten.'

Zo. En nu mag u uitmaken wie er nou eigenlijk krom denkt.

DATA

19 KALENDER

schrijf in Uw agenda

maandag 30 maart 20.00 uur De Soete aarde KNNV 1e Cursusavond Nederlandse dagvlinders door Ben Prins. Deze avond een inleiding en speciale aandacht voor de dikkopjes. Kosten 4 avonden f 35.-

zondag 5 april 09.30 uur Akerdijkse plassen IVN afdelingsexcursie Inlichtingen en opgave: Gerard Jansen (tel. 079-3314880)

donderdag 9 april 20.00 uur De Soete Aarde VOGELWERKGROEP 15 jaar vogelwerkgroep Zoetermeer, een historisch overzicht

zaterdag 11 april 10.00 uur Verzamelen op station Den Haag CS (gele vlag/trefpunt) KNNV Fietsexcursie stinzenplanten in Den Haag We gaan per fiets samen met enkele Haagse KNNV'ers een aantal buitenplaatsen bezoeken Inlichtingen: (voor deze excursie wordt vantevoren aanmelden aanbevolen i.v.m. de reservering van een huurfiets op Den Haag CS) tel. 079- 3412605

woensdag 15 april 19 00 uur verzamelen (met fiets) bij de schooltuinen aan de Da Sangallo ruimte in Noordhove KNNV Contactavond plantenwerkgroep We gaan een floristisch kijkje nemen bij de Benthuizer plassen

woensdag 15 april 20.00 uur de "Soete aarde IVN eetbare planten door Henk de Kievit

zaterdag 18 april 10.00 uur de "Soete Aarde" "Groei en Bloei" (koninklijke maatschappij voor tuinbouw en plantkunde) themadag "natuurvriendelijk tuinieren" Tussen 10.00 - 16.00 uur kunt u terecht in ". De toegang is gratis. Er zijn lezingen om 11.00 en 14.00 uur,

praktijkdemonstraties, er is doorlopend markt (o.a. met wilde planten, zaden e.d.) en een koffieterras.

zondag 19 april 11.00 uur boerderij 't Geertje IVN Datum: 19 april familie-excursie met "waterige" opdrachten, tevens kinderactiviteiten Start: tussen 11.00 en 13.00 uur Inlichtingen: Agnes van der Linden (tel. 079- 3167818)

maandag 12 april 20.00 uur de "Soete aarde" KNNV 2e Cursusavond Nederlandse dagvlinders door Ben Prins. Deze avond aandacht voor de grote pages, witjes en aurelia's.

zaterdag 25 april 08.00 uur Aa-zicht (Noord-Aa) fiets meenemen VOGELWERKGROEP fietsexcursie door de polders ten noorden van Zoetermeer

donderdag 7 mei 09.30 uur station Driemanspolder bij de kiosk IVN lange natuurwandeling Plaats: van de Woerdense Verlaat naar de Grecht Inlichtingen: Anja van Beek (tel. 079- 3512378)

donderdag 7 mei 19.00 uur parkeerterrein winkelcentrum Meerzicht VOGELWERKGROEP nagtegalenexcursie noordduinen van Noordwijk,

zaterdag 9 mei tijd onbekend Op de "Papaver", Korftlaan te Delft KNNV een gewestelijke themadag in. Het gaat deze dag om relaties tussen planten, dieren en bodem. De mogelijkheid bestaat om deel te nemen aan verschillende workshops. Inlichtingen en opgave (voor 1 mei) bij Cor Nonhof (tel 015- 2138657)

dinsdag 12 mei 20.00 uur de "Soete aarde" KNNV Nachtvinders in het zonnetje, Een dialezing van Jeroen Voogd over het thema "dagactieve nachtvinders", die dit jaar bij de KNNV en de Vlinderstichting centraal staan.

donderdag 14 mei tijd onbekend Stadsnatuurplan wordt toegelicht

donderdag 14 mei 20.00 uur De Soete Aarde VOGELWERKGROEP de Zoetermeerse parken door Jaap Schneider

zondag 17 mei 10.00 uur de Groene schuur in het Noord-Aa gebied IVN weidevogels in de Grote polder, een familiefietstocht waarbij een aantal boerderijen bezocht wordt. Inlichtingen: Aad van der Linden (tel. 079- 3167129)

maandag 18 mei 20.00 uur de "Soete aarde" KNNV 3e Cursusavond Nederlandse dagvlinders door Ben Prins op Deze avond aandacht voor de kleine pages, vuurvlinders en blauwtjes.

dinsdag 19 mei 19.00 uur de kraal KNNV Contactavond plantenwerkgroep We gaan onder leiding van Adrie van Heerden beginnen met het maken van vegetatie-opnamen in het Buytenpark.

donderdag 21 mei 14.00 uur 't Westpunt IVN excursie met als thema "water in het Westerpark" Inlichtingen: Anja van Beek (tel. 079- 3512378)

zaterdag 23 mei 09.30 uur Verzamelen: Monster schelpaad FLORON-excursie in ons district Zeereep en duinterrein bij Monster (km hokken 71/450 en 72/450). Oude kalkarme duinen aan zee.. (bereikbaar per bus 123 (vertrek 8.57 uur Den Haag CS)

zaterdag 30 mei 10.00 uur 't Westpunt tegenover de natuurtuin KNNV Planteninventarisatie in het Westerpark (KM-hok 30.57.31) in samenwerking met FLORON Onze speciale aandacht gaat uit naar grassen en orchideeën. Gids: Joop Mourik,

maandag 8 juni 20.00 uur de "Soete aarde" KNNV 4e Cursusavond Nederlandse dagvlinders door Ben Prins Deze laatste avond aandacht voor de zandoogjes en wat herhaling.

donderdag 11 juni 20.00 uur 't Westpunt in het Westerpark VOGELWERKGROEP afsluiting seizoen en een avondwandeling door het Westerpark

zaterdag 13 juni tijd onbekend Het Zoetermeerse stadsnatuurplan is afgerond! Iedere inwoner van Zoetermeer wordt de komende periode uitgenodigd om samen met de gemeente plannen te maken voor meer natuur in stad, wijk en buurt. Ter gelegenheid van de start van de dialooffase organiseert de gemeente een grote natuurmanifestatie op het promenadeplein in het stadshart. Programma volgt.

zaterdag 13 juni tijd onbekend IVN/Scouting/WNF kindernatuuravond, vleermuizenexcursie Inlichtingen: Gea Buisman (tel. 079- 3615887)

woensdag 17 juni 19.00 uur de kraal KNNV Contactavond plantenwerkgroep we gaan verder met het maken van vegetatie-opnamen in het Buytenpark.

zaterdag 20 juni 09.30 uur "De Soete aarde" KNNV Buytenparkexcursie samen met de KNNV-afdeling Gouda. De Goudse deelnemers worden ontvangen in om 9.30 uur in "De Soete aarde" alwaar iets verteld zal worden over de achtergronden van dit bijzondere project. Na gezamenlijk koffie gedronken te hebben zullen wij dan richting Buytenpark vertrekken. De excursie zal tot 14.00 uur duren.

zaterdag 27 juni 08.00 uur parkeerterrein winkelcentrum Meerzicht VOGELWERKGROEP excursie naar Neeltje Jans

zaterdag 27 juni 08.30 uur de "Soete aarde" KNNV Algemene natuurexcursie in de Amsterdamse waterleidingduinen op In verband met het vervoer naar de AW-duinen is opgave vóór 25 juni bij Els of Ben Prins (tel. 079- 5931749) verplicht.

20 REGISTER

achterlichtmos	13	geaderd witje	11	knikkertjesmos	13
adelaarsvaren	9	gebogen driehoeksvaren	9	koninginnenkruid	11,15
akkeronkruid	7	geelsprietdikkopje	12	koolwitje	11
akkervergeet-mij-nietje	19	gehakkelde aurelia	11	kropaar	8
argusvlinder	12	gele helmblom	9,10	kweekgras	8
atalanta	11	gentiaanblauwtje	21	landkaartje	11
atrichum undulatum	13	gestreepte witbol	8	late guldenroede	11
beekpunge	11	gevekt longkruid	13	levermos	13
beemdlangbloem	8	gewone braam	11	lidsteng	11
berenklauw	15	gewone vogelmelk	17	look zonder look	11,12
biezen	8	glanshaverhooilanden	10	lophocolea heterophylla	13
blauw glidkruid	9	grimmia apocarpa	13	lyophyllum decastes	16
bont zandoojje	12	grof hoornblad	11	madeliefje	11
boomblauwtje	11	grote brandnetel	11	mannetjesvaren	9
bosvergeet-mij-nietje	17,19	grote kaardenbol	11	marchantia polymorpha	13
boswitje	21	grote klaproos	10	margriet	10,11
brandnetel	11	grote leeuwebek	9	meidoorn	11
broedknopmos	13	grote ratelaar	11	moerasparelmoervlinder	21
bruin zandoojje	12	haarmos	13	moerasviooltje	21
bruine bundelridderzwam	16	harig knopkruid	18	muizenootje	19
buddleja	15	harig wilgenroosje	11	muurfijnstraal	9
bunzing	13	heivlinder	12	muurleeuwenbekje	9,10
citroenvlinder	11	herik	10	muurpeper	10,17,18,19
coprinus lilatinctus	16	hooibeestje	12	muurplant	8
coronopus didymus	18	hooiland	11	muurvaren	9,10
dagpauwoog	11	hoornaarswesp	15	myosotis sylvatica	19
dagvlinder	10	icarusblauwtje	11	nachtvlinder	14
dauwbraam	11	ijle dravik	8	oranje zandoojje	12
distelvlinder	11	jacobskruiskruid	11	oranjetipje	11,12
doodshoofdvlinder	15	judaspenning	10	orchidee	11
doodshoofdvlinderrupsen	14	kamgras	10	ornithogalum umbellatum	17
doodshoofdvlinders	13,14	kamille	10	paardenbloem	11,19
dotterbloem	11	kantmos	13	paddestoel	16
draadereprijs	11	kattenstaart	11	paraplutjesmos	13
dravik	8	kikkerbeet	11	pastinaak	11,15
droge essen-iepenbossen	10	klaproos	10	pellia epiphylla	13
duinviooltje	21	klaverblauwtje	21	pellucens	15
dwergblauwtje	21	klaversoorten	11	physcomitrium pyriforme	13
echte koekoeksbloem	11	klein glaskruid	9	pijlstaart	15
eikvaren	9	klein liefdegras	16	pijlstaartvlinder	14
elzenrijke essen-iepenbossen	10	kleine klaver	11	pimpernelblauwtje	21
engels raai	8	kleine varkenskers	17,18	pinksterbloem	11,12
f. reducta	16	kleine vos	11	plat beemdgras	9
fluitenkruid	19	kleine vuurvlinder	11	populierenbos	16
gazon	11	klimop	10,11	riccia fluitans	13

rietgras	7	xx umbellatum	17
rimpelmos	13	varen	9
rode spoorbloem	9	varkensgras	18
rolklaver	11	veenhouibeestje	21
roos	11	veldbeemdgras	8
rosse vleermuis	5	veldzuring	11
russen	8	vergeet-mij-nietje	19
ruw beemdgras	8	vetmuur	18
schapenzuring	11	violtje	21
schijfkamille	18	vlinderstruik	10
schijngrassen	11	volucella pellucens	15
schubvaren	9	volucella zonaria	15
sedare	18	vuilboom	11
sedum	18,19	watergentiaan	11
sedum acre	18	watervorkje	13
sleedoorn	11	wegedoorn	11
smalle weegbree	11	wielewaal	15
spiegeldikkopje	21	wijfjesvaren	9
steenbreekvaren	9	wilgenroosje	11
steenkruidkers	18	witje	11
sterrenkroos	11	woudparelmoervlinder	21
stinzenplant	19	zachte dravik	8
stolonen	8	zeggen	8
straatgras	8,18	zilveren maan	21
straatliefdegras	16,18	zomergazon	11
timotheegras	8	zonaria	15
tongvaren	9	zwartsprietdikkopje	11,12
trekvlinder	11	zwartsteel	9
tuinkers	18	zweefvlieg	15
typhula anceps	16		

21 NAMEN

Bestuur
Ies Voogd, voorzitter 3213152
Els Prins, natuurh, secretaris 5931749
Tilly Kester, plantenwerkgroep 3412605
Hans Bieze, penningmeester 3421351

REDACTIE KWARTAALBERICHT

Jan Muijs (3514048)
Taeke M. de Jong
Marsmanhove 2
2726 CM Zoetermeer
telefoon:
werk:015-2785965
thuis:079-3516599

Kopij kan hier worden ingeleverd in getypte vorm of op floppy (platte DOS-tekst of WP 5.1).

Typ soortnamen met kleine letters! Het woord "mens" wordt immers ook niet met een hoofdletter geschreven. Je kunt ook een afspraak met Taeke maken om samen een verhaal te maken. Vooral ervaringen uit het Zoetermeerse verleden vallen bij hem in goede aarde. Je kletst met een kop koffie wat voor je uit en naast je zie je bij Taeke op de laptop een verhaaltje ontstaan dat je kunt controleren en wijzigen waar je bij zit.

Inleverdatum geschreven kopij julinummer: voor 26 juni bij Taeke de Jong.

Denk aan de rubriek in het kwartaalblad:

Gezien in Zoetermeer!

Het gaat hier om waarnemingen van Zoetermeerse KNNV'ers. Ziet of ervaart u iets in de Zoetermeerse natuur, maak er dan een berichtje van (met vermelding van waar en wanneer) en stuur het op Taeke.

IK WIL OOK LID WORDEN

Ondergetekende,

.....Naam

.....Adres

.....postcode

.....telefoon

0 geeft zich op als lid van de KNNV-Zoetermeer

0 wil graag nader geïnformeerd worden over de KNNV

Lidmaatschap: fl 50,- per jaar, inclusief abonnement op Natura.
Huisgenootleden: fl 25,- per jaar.

Dit formulier kunt U inleveren bij of toezenden aan:

Ies Voogd
Berglaan 96
2716 EE Zoetermeer

of aan:

Annet de Jong
Gaffelaarkade 2
2725 CD Zoetermeer

Afbeeldingen zonder bronvermelding zijn met licentie voor dit blad afkomstig uit Prisma Plantengids en Prisma Dierengids, beide van A. Kelle/H. Sturm.

22 PADDENSTOELENWAARNEMINGEN

IN HET POPULIERENBOS bij het artikel van Peter van Wely op blz. 16

Latijnse naam	Nederlandse naam		
<i>Agaricus bitorquis</i>	Straatchampignon	<i>Lycogala epidendrum</i>	Blote billetjeszwam
<i>Agrocybe dura</i>	Barstende leemhoed	<i>Lyophyllum decastes</i> f. <i>reducta</i>	Bruine bundelridderzwam
<i>Ascocorinc sarcoides</i>	Paarse knoopzwam	<i>Melanoleuca polioleuca</i>	Zwartwitte veldridderzwam
<i>Auriculariopsis ampla</i>	Vals judasoor	<i>Melanomma pulvis-pyrius</i>	Geen Nederlandse naam
<i>Bjerkandera fumosa</i>	Rookzwam	<i>Meruliopsis corium</i>	Papierzwammetje
<i>Bolbitius varicolor</i>	Verkleurend kleefhoedje	<i>Mollisia cinerea</i>	Gedrongen mollisia
<i>Bolbitius vitellinus</i>	Dooiergele meszwam	<i>Mollisia ligni</i>	Witrandmollisia
<i>Cacylina herbarum</i>	Gewoon poederkelkje	<i>Mycena adscendens</i>	Suikermycena
<i>Calocera cornea</i>	Geel hoorntje	<i>Mycena arcangeliana</i>	Bundelmycena
<i>Calyptella capula</i> s.s.	Brandnetelklokje	<i>Mycena clavularis</i>	Kleverige schorsmycena
<i>Cerocortitium confluens</i>	Ziekenhuisboomkorst	<i>Mycena filopes</i>	Draadsteelmycena
<i>Chondrostereum purpureum</i>	Paarse korstzwam	<i>Mycena galericulata</i>	Helmmycena
<i>Conocybe hadrocystis</i>	Knotscelbreeksteeltje	<i>Mycena speirea</i>	Kleine breedplaatmycena
<i>Conocybe lactea</i>	Isabelkleurig breeksteeltje	<i>Mycena vitilis</i>	Papilmycena
<i>Conocybe macrocephala</i>	Parkbreeksteeltje	<i>Nectria cinnabarina</i>	Gewoon meniezwammetje
<i>Conocybe rickeniana</i>	Roestbmin breeksteeltje	<i>Panaeolus foenisecii</i>	Gazonvlekplaat
<i>Conocybe striaepus</i>	Bundelbreeksteeltje	<i>Peziza ampliata</i>	Voddebekerszwam
<i>Coprinus atramentarius</i>	Kale inktzwam	<i>Peziza repanda</i>	Bleekbruine bekerzwam
<i>Coprinus auricomus</i>	Kastanje-inktzwam	<i>Phellinus ferreus</i>	Langsporige korstvuurzwam
<i>Coprinus callinus</i>	Geelbruine donsinktzwam	<i>Phlebia radiata</i>	Oranje aderzwam
<i>Coprinus comatus</i>	Geschubde inktzwam	<i>Pholiota conissans</i>	Stoffige bundelzwam
<i>Coprinus disseminatus</i>	Zwerminktzwam	<i>Pholiota populnea</i>	Wollige bundelzwam
<i>Coprinus kühneri</i>	Kleinsporig plooirokje	<i>Pleurotus ostreatus</i>	Gewone oesterzwam
<i>Coprinus lagopus</i>	Hazepootje	<i>Pleurotus pulmonarius</i>	Bleke oesterzwam
<i>Coprinus leiocephalus</i>	Geelbruin plooirokje	<i>Pluteus ephebeus</i>	Splijthoed hertezwam
<i>Coprinus lilatinctus</i>	Lilakleurig plooirokje	<i>Pluteus phlebophorus</i>	Geaderde hertezwam
<i>Coprinus plicatilis</i> s.s.	Plooirokje	<i>Polyporus badius</i>	Peksteel
<i>Coprinus stercoreus</i>	Kleine korrelinktzwam	<i>Polyporus varius</i>	Waaierbuisjeszwam
<i>Coprinus xanthothrix</i>	Kleine viltinktzwam	<i>Psathyrella candolleana</i>	Bleke franjehoed
<i>Corioloopsis gallica</i>	Bruine borstelkurkzwam	<i>Psathyrella conopilus</i>	Langsteelfranjehoed
<i>Crepidotus cesatii</i> var. <i>cesatii</i>	Rondsporig oorzwammetje	<i>Psathyrella corrugis</i> f. <i>gracilis</i>	Sierlijke franjehoed
<i>Dacrymyces stillatus</i>	Oranje druppelzwam	<i>Psathyrella micorrhiza</i>	Kortwortelfranjehoed
<i>Daedaleopsis confragosa</i>	Roodporiehoulzwam	<i>Psathyrella pseudogracilis</i>	Dubbelgangerfranjehoed
<i>Didymium leptotrychum</i>	(myxomyceet)	<i>Psilocybe caerulae</i>	Valse kopergroenzwam
<i>Entoloma sordidulum</i>	Groezelige satijnzwam	<i>Psilocybe fascicularis</i>	Gewone zwavelkop
<i>Flammulina velutipes</i>	Gewoon fluweelpootje	<i>Puccinia phragmites</i>	(roestzwammetje op riet)
<i>Galerina autumnalis</i>	Kraagmosklokje	<i>Resupinatus applicatus</i>	Hang dwergoortje
<i>Galerina marginata</i>	Bundelmosklokje	<i>Rogersella sambuci</i>	Witte vlierschorszwam
<i>Hebeloma crustuliniforme</i>	Radijsvaalhoed	<i>Russula gracillima</i>	Sierlijke russula
<i>Hebeloma mesophaeum</i>	Tweekleurige vaalhoed	<i>Schizopora paradoxa</i> s.s.	Witte tandzwam
<i>Hirneola auricula-judae</i>	Echt judasoor	<i>Stereum subtomentosum</i>	Waaierkorstzwam
<i>Hymenoscyphus caudatus</i>	Gewoon vlieskelkje	<i>Trametes versicolor</i>	Gewoon elfenbankje
<i>Hymenoscyphus laetus</i>	Vrolijk vlieskelkje	<i>Tubaria furfuracea</i>	Gewoon donsvoetje
<i>Hymenoscyphus salicinus</i>	Wilgehoutvlieskelkje	<i>Tubaria hiemalis</i>	Winterdonsvoetje
<i>Hypocrea aureoviridis</i> perfect	Gele kussentjeszwam	<i>Typhula anceps</i>	Geen Nederlandse naam
<i>Inocybe dulcamara</i>	Gewone viltkop	<i>Volvariella gloiocephala</i>	Gewone beurszwam
		<i>Xylaria hypoxylon</i>	Gewezwam

22 PLANTENWAARNEMINGEN 1997

Waarnemers: JM = Joop Mourik ea; VS = Johan Vos; WR = Willem Rozema ea;
KS = Tilly Kester; RE = Fred Reeder

STREEPLIJST-GEGEVENS 1997

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
		uurhok	57	57	57	58	57	57	58	57	57	57	57	57
		km-hok	12	22	55	41	11	21	11	12	13	14		
		Srtnr.	JM	JM	VS	VS	WR	WR	KS	RE	RE	RE	RE	
Agrimonia procera	agrimonie, Welriekende	00014				2								
Rorippa sylvestris	Akkerkers	01078	x		3	3			3	3	3	2		
Lapsana communis	Akkerkool	00708	x		2	2			2	2	2			
Amaranthus albus	amarant, Witte	01651		x										
Stachys sylvatica	andoorn, Bos-	01246				2								
Stachys palustris	andoorn, Moeras-	01245		x	3	3	x	x	3	3	1	3		
Malus sylvestris	Appel	01934				1								
Ballota nigra ssp. foetida	ballote, Stinkende	00129	x			2	x	x						
Barbarea intermedia	barbarakruid, Bitter	00130		x	1				x					
Barbarea vulgaris	barbarakruid, Gewoon	00133			3	2	x	x	2	1				
Epilobium ciliatum	basterdwederik, Beklierde	00448			3	2			1					
Epilobium montanum	basterdwederik, Berg-	00454			1	3								
Epilobium tetragonum	basterdwederik, Kantige, s.l.	01642							1	2				
Epilobium parviflorum	basterdwederik, Viltige	00457			1				2	3	2	2		
Poa trivialis	beemdgras, Ruw	00959	x	x	3	3	x	x	3	3	2	3		
Poa pratensis	beemdgras, Veld-	00958			3	3				3				
Festuca pratensis	Beemdlangbloem	00519					x	x						
Heracleum sphondylium	berenklauw, Gewone	00607		x	3	3			2	3				
Heracleum mantegazzianum	berenklauw, Reuzen-	00606			1									
Schoenoplectus lacustris	bies, Matten-	01155							1		2	2		
Hypochaeris radicata	biggekruid, Gewoon	00654			2									
Artemisia vulgaris	Bijvoet	00101	x	x	3	3	x	x	3	2	2	2		
Solanum dulcamara	Bitterzoet	01218				1	x	x	3	3	2			
Muscari botryoides	Blauwe druifjes	00837			1									
Fagopyrum esculentum	Boekweit	01807			1				1					
Tanacetum vulgare	Boerenwormkruid	01260			3	2		x	2	2	2			
Rapistrum rugosum	Bolletjesraket	01764							x					
Clematis vitalba	Bosrank	00339								1				
Ranunculus sceleratus	boterbloem, Blaartrekkende	01058	x	x	3		x	x	2	2	3	2		
Ranunculus repens	boterbloem, Kruipe	01056	x	x	3	3	x	x	3	2	3	3		
Ranunculus acris	boterbloem, Scherpe	01040	x		3	3	x		2	3	3	3		
Rubus	Braam (G)	06452				3								
Rubus fruticosus	braam, Gewone	01634			3		x							
Urtica dioica	brandnetel, Grote	01321	x	x	3	3	x	x	2		2			
Urtica urens	brandnetel, Kleine	01322	x	x	3	2	x	x	3	2	3			
Prunella vulgaris	brunel, Gewone	01017			2	2			1					
Rubus caesius	Dauwbraam	01089		x		3								
Cirsium arvense	distel, Akker-	00331	x	x	3	3	x	x	3	2	2			
Carduus crispus	distel, Krul-	00208	x	x	2	2	x	x		3	3			
Cirsium vulgare	distel, Speer-	00336	x	x	3	3		x	2	2	2	2		
Torilis japonica	doornzaad, Heggen-	01289			3									
Caltha palustris ssp. palustris	dotterbloem, Gewone	00187			2				1		3	2		
Lamium maculatum cv. 'Variegatum'	dovenetel, Gestreepte	02464			1	2								
Lamium hybridum	dovenetel, Ingesneden	00703		x	2	2								
Lamium purpureum var. purpureum	dovenetel, Parse, s.s.	00706		x	3	2		x	3					
Lamium album	dovenetel, Witte	00700	x		3	3	x	x	2	2	3			
Anisantha sterilis	dravik, IJle	00165	x		3	3	x	x	3					
Bromus hordeaceus ssp. hordeaceus	dravik, Zachte, s.s.	00161	x	x	3	3	x	x	3	2		3		
Anisantha tectorum	dravik, Zwenk-	00166			3		x							
Calamagrostis epigejos	Duinriet	00174			3									
Alopecurus myosuroides	Duist	00041		x	3	2		x	3					
Fumaria officinalis	duivekervel, Gewone	00533		x	3	2	x	x	3					

STREEPLIJST-GEGEVENS 1997
Wetenschappelijke naam

Achillea millefolium
 Persicaria lapathifolia
 Polygonum mite
 Rosa rubiginosa
 Sparganium erectum ssp. erectum
 Quercus robur
 Alnus glutinosa
 Veronica filiformis
 Veronica persica
 Veronica hederifolia
 Veronica arvensis
 Veronica catenata
 Fraxinus excelsior
 Acer pseudoplatanus
 Conyza canadensis
 Agrostis stolonifera
 Anthriscus sylvestris
 Potamogeton natans
 Potamogeton crispus
 Potamogeton pectinatus
 Potamogeton pusillus
 Chenopodium polyspermum
 Chenopodium album
 Chenopodium rubrum
 Chenopodium ficifolium
 Chenopodium glaucum
 Nuphar lutea
 Hordeum secalinum
 Arrhenatherum elatius
 Berteroa incana
 Anagallis arvensis ssp. arvensis
 Solidago gigantea
 Echinochloa crus-galli
 Hieracium aurantiacum
 Trifolium arvense
 Pulicaria dysenterica
 Bulboschoenus maritimus
 Equisetum arvense
 Pseudofumaria lutea
 Scrophularia nodosa
 Scrophularia umbrosa ssp. neesii
 Galeopsis bifida
 Galeopsis tetrahit
 Capsella bursa-pastoris
 Sinapis arvensis
 Hypericum tetrapterum
 Petasites hybridus
 Tussilago farfara
 Lamium amplexicaule
 Glechoma hederacea
 Aethusa cynapium
 Melilotus officinalis
 Melilotus altissimus
 Melilotus albus
 Ceratophyllum demersum
 Cerastium fontanum ssp. vulgare
 Cerastium glomeratum
 Cerastium tomentosum
 Cerastium semidecandrum
 Medicago lupulina

Nederlandse naam

duizendblad, Gewoon
 duizendknoop, Beklierde
 duizendknoop, Zachte
 Egelantier
 egelskop, Grote, s.s.
 eik, Zomer-
 els, Zwarte
 ereprijs, Draad-
 ereprijs, Grote
 ereprijs, Klimop-
 ereprijs, Veld-
 ereprijs, water-, Rode
 es, Gewone
 esdoorn, Gewone
 fijnstraal, Canadese
 Fioringras
 Fluitenkruid
 fonteinkruid, Drijvend
 fonteinkruid, Gekroesd
 fonteinkruid, Schede-
 fonteinkruid, Tenger
 ganzenvoet, Korrel-
 ganzenvoet, Mel-
 ganzenvoet, Rode
 ganzenvoet, Stippel-
 ganzevoet, Zeegroene
 Gele plomp
 gerst, Veld-
 Glanshaver
 Grijskruid
 quichelheil, Rood
 guldenroede, Late
 Hanenpoot
 havikskruid, Oranje
 Hazenpootje
 Heelblaadjes
 Heen
 Heermoes
 helmbloem, Gele
 helmkruid, Knopig
 helmkruid, Middelst
 hennepnetel, Gespleten
 hennepnetel, Gewone
 herderstasje, Gewoon
 Herik
 hertshooi, Gevleugeld
 hoefblad, Groot
 hoefblad, Klein
 Hoenderbeet
 Hondsdraf
 Hondspeterselie
 honingklaver, Citroengele
 honingklaver, Goudgele
 honingklaver, Witte
 hoornblad, Grof
 hoornbloem, Gewone
 hoornbloem, Kluwen-
 hoornbloem, Viltige
 hoornbloem, Zand-
 Hopklaver

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	57	58	57	57	58	57	57	57	57	57	57	57
km-hok	12	22	55	41	11	21	11	12	13	14				
Srtnr.	J	M	V	S	V	S	W	R	K	S	R	E	R	E
00004	x		3	3	x			2	3	3	3			
00973	x	x	3	2	x	x								
00976											1			
01645		x	2	3	x									
01533			3											
01037				2										
00036				3		x					2			
01896				3				2	3	3	3			
01358	x	x	3	3	x	x		3						
01352			2	3				2						
01347		x	3	1	x	x		2						
01350	x	x	2		x									
00531				3										
00002				2										
00475		x	3	3	x	x		2	3	3	3			
00018	x	x	3	3	x	x		3						
00070			3	3		x		2	3	3	3			
00995				3										
00990				2										
00998			3	2				1						
01002			3		x									
00315	x	x	3	2	x	x		1						
00306	x	x	3	3	x	x		2	2	2				
00316	x	x	2	1				1						
00310		x	3	3		x		1						
00312	x	x		3		x		1						
00865									2	2				
00637				2										
00096			3	3										
00137			3	2	x			2						
00052		x	1											
01221			3			x								
00428			1											
00611			1											
01296			1											
01029	x				x			1						
01156		x	3	3	x			2						
00462	x	x	3	3		x		3	3	3	3			
00364			1					1						
01170				2										
01169				2										
00540		x	2											
00543						x								
00200	x	x	3	3	x	x		3	3	3	3			
01207		x	3		x	x		3	3	2				
00651								2						
00926						x				3	3			
01316	x	x	3		x	x		3	2	3	3			
00701		x	3	2				3						
00582	x	x	3	3	x	x		3	3	3	3			
00012			2											
00812	x		3		x			2						
00810			2											
00809			3	2	x			1						
00299			3	3					3	3	3			
00296	x	x	3	3	x	x		2	2					
00295	x	x	3	2		x								
02301			2											
00298		x	3					2						
00799	x		3	3	x	x		2						

STREEPLIJST-GEGEVENS 1997
Wetenschappelijke naam

Lunaria annua
Dipsacus fullonum
Malva sylvestris
Malva neglecta
Malva moschata
Acorus calamus
Cynosurus cristatus
Matricaria recutita
Anthemis tinctoria
Tripleurospermum maritimum
Matricaria discoidea
Phalaris canariensis
Carum carvi
Lythrum salicaria
Verbascum phlomoides
Hydrocharis morsus-ranae
Papaver dubium
Papaver rhoeas
Trifolium hybridum
Trifolium dubium
Trifolium pratense
Trifolium repens
Oxalis fontana
Galium aparine
Arctium minus
Campanula trachelium
Centaurea jacea
Raphanus raphanistrum
Galinsoga quadriradiata
Galinsoga parviflora
Silene latifolia (ssp. alba)
Silene dioica
Lychnis flos-cuculi
Lactuca serriola
Eupatorium cannabinum
Brassica napus
Cornus sanguinea
Cornus alba
Euphorbia helioscopia
Lemna gibba
Lemna minor
Lemna trisulca
Spirodela polyrhiza
Azolla filiculoides
Dactylis glomerata
Lepidium ruderales
Hordeum murinum
Senecio jacobaea
Senecio vulgaris
Senecio viscosus
Elytrigia repens
Vulpia myuros
Lathyrus latifolius
Lathyrus pratensis
Cymbalaria muralis
Leontodon autumnalis
Cochlearia danica
Equisetum palustre
Eragrostis pilosa
Glyceria maxima

Nederlandse naam

judaspenning, Tuin-
kaardenbol, Grote
kaasjeskruid, Groot
kaasjeskruid, Klein
kaasjeskruid, Muskus-
Kalmoes
Kamgras
kamille, Echte
kamille, Gele
kamille, Reukeloze
kamille, Schijf-
Kanariezaad
karwij, Echte
kattenstaart, Grote
Keizerskaars
Kikkerbeet
klaproos, Bleke
klaproos, Grote
klaver, Basterd-
klaver, Kleine
klaver, Rode
klaver, Witte
klaverzuring, Stijve
Kleefkruid
klit, Gewone
klokje, Ruig
Knoopkruid
Knopherik
knopkruid, Hariq
knopkruid, Kaal
koekoeksbloem, Avond-
koekoeksbloem, Dag-
koekoeksbloem, Echte
Kompassla
Koninginnenkruid
Koolzaad
kornoelje, Rode
kornoelje, Witte
Kroontjeskruid
kroos, Bult-
kroos, Klein
kroos, Punt-
kroos, Veelwortelig
kroosvaren, Grote
Kropaar
kruidkers, Steen-
Kruipertje
kruiskruid, Jakobs-
kruiskruid, Klein
kruiskruid, Kleverig
Kweek
langbaardgras, Gewoon
lathyrus, Brede
lathyrus, Veld-
leeuwenbek, Muur-
leeuwentand, Vertakte
lepelblad, Deens
Lidrus
liefdegras, Straat-
Liesgras

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	57	58	57	57	58	57	57	57	57	57	57	57
km-hok	12	22	55	41	11	21	11	12	13	14				
Srtnr.	J	M	V	S	V	S	W	R	K	S	R	E	R	E
01866	x		2	1						2		2	2	
00412	x		2		x									
00792			1							2				
00790			2											
00789	x	x	1					x		1				
00007				2										
00386				3	x									
00794	x	x	3	3	x					3	2	2		
00064			1											
00795	x		3	3	x	x			1	3	3	3		
00796	x		3	3						3	2			
01821			1							1				
00271				2										
00785	x		1		x				1	3	3	3		
01341			1		2	3								
00640											3	3	3	
00915			2	2	x	x			1					
00916	x	x	3	2	x	x			2	2				
01301			2	2	x					3	3	3		
01299		x	3	3	x	x			2					
01305	x	x	3	3	x				3	3	3	3		
01306	x	x	3	3	x	x			2	3	3	3		
00911			1		x				1					
00546	x	x	3	3	x	x			3	3	3	2		
02457	x	x	3	x	x									
00199			1											
01766			3	3	x				2	2	2	2		
01061			2											
00544			3			x			2					
00545			3	1										
00805			2	1					1					
00807	x		2		x	x			1	3	2	3		
00772					x									
00699		x	3	1	x	x			3					
00490	x			1	x				1					
01802			3	2	x	x			2					
00355			2	2										
05046			2											
00495		x	2			x			3					
00722			3	2					1	3	3	3		
00723			3	3					1	3	3	3		
00724			2							3	3	3		
01241			3	2						3	3	3		
00128	x				x									
00390	x	x	3	3	x	x				3	3	3		
00733		x	1											
00636	x		3	3	x				3	2	2	3		
02290	x	x	3	3	x	x			2	3	2			
01192	x	x	3	2	x	x			3	3	3			
01191	x	x	1		x					2	2			
00446		x	3	3	x	x			3	3	3	3		
01393			3		x				1					
01864			1											
00715				2					2		1	1		
00741									1					
00725			3	3										
00342				2										
00466			3	3										
01762			2	2										
00585	x		3		x	x			2					

STREEPLIJST-GEGEVENS 1997

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
		uurhok	57	57	57	58	57	57	58	57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
		km-hok	12	22	55	41	11	21	11	12	13	14							
		Srtnr.	J	M	J	V	S	V	S	W	R	K	S	R	E	R	E	R	E
Ligustrum vulgare	liguster, Wilde	00736				1	2												
Sorbus aucuparia	lijsterbes, Wilde	01227				1	3												
Iris pseudacorus	lis, Gele	00665				3	3	x		3	2	3	3						
Typha latifolia	lisdodde, Grote	01318	x	x	3	3	x	x	1										
Typha angustifolia	lisdodde, Kleine	01317				3					2	2	2						
Pulmonaria officinalis	longkruid, Gevlekt	01032							1										
Alliaria petiolata	Look-zonder-look	00029				3	3	x	x		3	3	3						
Medicago sativa	Luzerne	00801				2		x			1	2	3						
Bellis perennis	Madeliefje	00135				3	3			3	3	3	3						
Amaranthus blitum	majer, Kleine	00046		x							1								
Glyceria fluitans	Mannagras	00584	x		3			x		1									
Petrorhagia prolifera	Mantelanjer	00696							1										
Leucanthemum vulgare	margriet, Gewone	00319	x		3	3	x	x	2	2	2	3							
Origanum vulgare	marjolein, Wilde	00894				1													
Crataegus monogyna	meidoorn, Eenstijlige	00369				1	3												
Atriplex prostrata	melde, Spies-	00121		x	3	2	x		2	1	1	1							
Atriplex patula	melde, Uitstaande	00123		x	2	2	x	x	1										
Sonchus arvensis	melkdistel, Akker-	02324		x	3	3	x	x	2										
Sonchus asper	melkdistel, Gekroesde	01224	x	x	3	2	x	x	2										
Sonchus oleraceus	melkdistel, Gewone	01225		x	3	2	x		3	2	2	2							
Tanacetum parthenium	Moederkruid	00320							x										
Rorippa palustris	Moeraskers	01076		x	2		x	x	2										
Traopogon pratensis ssp. pratensis	morgenster, Gele	02418		x	3	2			x	1									
Traopogon mirabilis	morgenster, gele x paarse	05283				1													
Traopogon porrifolius	morgenster, Paarse	01293				3			x										
Brassica nigra	mosterd, Zwarte	00152	x	x	3	2	x	x											
Mentha aquatica	munt, Water-	00813	x		3	2	x	x	2										
Stellaria media	muur, Vogel-	01250	x	x	3	3	x	x	3										
Sedum acre	Muurpeper	01175				3	2		3										
Solanum nigrum ssp. nigrum	nachtschade, Zwarte, s.s.	01219	x	x	3	2		x											
Geum urbanum	nagelkruid, Geel	00579				3			1										
Geranium phaeum	ooievaarsbek, Donkere	00572				1			1										
Geranium pusillum	ooievaarsbek, Kleine	00574				3	x		2	2									
Geranium dissectum	ooievaarsbek, Slipbladige	00570	x		3		x	x	2	2	2								
Geranium molle	ooievaarsbek, Zachte	00571	x	x	3	3	x		1										
Anchusa officinalis	ossentong, Gewone	00054						x											
Taraxacum officinale	paardebloem, Gewone	01264	x	x	3	3	x	x	3	3	3	3							
Amaranthus retroflexus	Papegaaiekruid	00047				x			x	2									
Pastinaca sativa	pastinaak, Gewone	00922	x	x	3	3	x	x	2	2	2	3							
Daucus carota	Peen	00394	x		3	2			2	2	1	2							
Silene armeria	Pekbloem	01201				1													
Lysimachia nummularia	Penningkruid	00782					2												
Persicaria maculosa	Perzikkruid	00977		x	2	1	x		2										
Sagittaria sagittifolia	Pijlkruid	01114											1	1					
Cardamine pratensis	Pinksterbloem	00205				3	3		2										
Populus nigra	populier, Zwarte	00982				1													
Lolium perenne	raai gras, Engels	00756	x	x	3	3	x	x	3	3	3	3							
Lolium multiflorum	raai gras, Italiaans	00755								3	3	3							
Brassica rapa	Raapzaad	01804							x		2								
Raphanus sativus	Radijs	01827						1	1										
Sisymbrium officinale	raket, Gewone	01211	x	x	3	3	x	x	3										
Sisymbrium altissimum	raket, Hongaarse	01208		x	1				x	1	1	2	2						
Sisymbrium orientale	raket, Oosterse	01212				x													
Rhinanthus angustifolius	ratelaar, Grote	01066	x																
Rhinanthus alectorolophus	ratelaar, Harige	01065	x					x											
Erodium cicutarium ssp. cicutarium	reigersbek, Gewone, s.s.	00480				2				2									
Impatiens glandulifera	Reuzenbalsemien	01862				1													
Phragmites australis	Riet	00933	x	x	3	3	x	x	3	3	3	3							
Phalaris arundinacea	Riet gras	00930	x	x	3	3	x	x	2		2								
Geranium robertianum	Robertskruid	00576				2	2	x	2	2									

STREEPLIJST-GEGEVENS 1997
Wetenschappelijke naam

Centranthus ruber
 Lotus corniculatus ssp. corniculatus
 Lotus pendunculatus
 Rosa rugosa
 Juncus bufonius
 Juncus effusus
 Juncus compressus
 Juncus inflexus
 Juncus articulatus
 Potentilla indica
 Silene vulgaris
 Hypericum perforatum
 Symphytum officinale
 Symphoricarpos albus
 Descurainia sophia
 Acer campestre
 Ranunculus ficaria ssp. bulbifer
 Verbascum densiflorum
 Erysimum cheiranthoides
 Callitriche
 Chelidonium majus
 Poa annua
 Crepis capillaris
 Agrostis capillaris
 Bidens cernua
 Bidens connata
 Bidens tripartita
 Bidens frondosa
 Triticum aestivum
 Oenothera erythrosepala
 Oenothera biennis
 Phleum pratense ssp. pratense
 Verbascum nigrum
 Lepidium sativum
 Valeriana officinalis
 Polygonum aviculare
 Coronopus squamatus
 Coronopus didymus
 Persicaria amphibia
 Cardamine hirsuta
 Valerianella locusta
 Myosotis arvensis
 Myosotis scorpioides
 Sagina procumbens
 Sagina apetala
 Potentilla reptans
 Digitalia sanguinalis
 Viola tricolor
 Linum usitatissimum
 Linaria vulgaris
 Sambucus nigra
 Corispermum intermedium
 Buddleja davidii
 Prunus padus
 Ornithogalum umbellatum
 Alopecurus geniculatus
 Alopecurus pratensis
 Erophila verna
 Alchemilla mollis
 Eleocharis palustris ssp. palustris

Nederlandse naam

Rode spoorbloem
 rolklaver, Gewone
 rolklaver, Moeras-
 roos, Rimpel-
 rus, Greppel-
 rus, Pit-
 rus, Platte
 rus, Zeegroene
 rus, Zomp-
 Schijnaardbei
 silene, Blaas-
 Sint-Janskruid
 smeewortel, Gewone
 Sneeuwbes
 Sofiekruid
 Spaanse aak
 speenkruid, Gewoon
 Stalkaars
 steenraket, Gewone
 Sterrenkroos (G)
 Stinkende gouwe
 Straatgras
 streepzaad, Klein
 struisgras, Gewoon
 tandzaad, Knikkend
 tandzaad, Smal
 tandzaad, Veerdelig
 tandzaad, Zwart
 Tarwe
 teunisbloem, Grote
 teunisbloem, Middelste
 Timoteegras s.s.
 toorts, Zwarte
 Tuinkers
 valeriaan, Echte
 varkensgras, Gewoon
 varkenskers, Grove
 varkenskers, Kleine
 Veenwortel
 veldkers, Kleine
 veldsla, Gewone
 vergeet-mij-nietje, Akker-
 vergeet-mij-nietje, Moeras-
 vetmuur, Liggende
 vetmuur, Tengere
 Vijfvingerkruid
 vinogergras, Hariq
 viooltje, Driekleurig
 Vlas
 Vlasbekje
 vlier, Gewone
 vlieszaad, Smal
 Vlinderstruik
 Vogelkers
 vogelmelk, Gewone
 vossenstaart, Geknikte
 vossenstaart, Grote
 Vroegeling
 vrouwenmantel, Fraaie
 waterbies, Gewone

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	57	58	57	57	58	57	57	57	57	57	57	57
km-hok	12	22	55	41	11	21	11	11	12	13	14	14	14	14
Srtnr.	J	M	J	M	V	S	V	S	W	R	K	S	R	E
05035							1							
00761				3	2	x				3				2
00763										2				
01085							2							
00675	x	x					x							
00680	x	x	3	2	x	x	2			2		2	3	
00678	x		3				x			2				
00684	x		3	2						1	3	3	3	
00673	x	x	3				x			2				
05117							2							
01206	x		2	2										2
00649			2	2					x	1				
01259	x		3	3	x	x	2	3	3	3	3			
02107			1	1										
00400		x												
00001							2							
01047			3	3						2	3	3	3	
01342							2							
00487	x	x	3	1	x	x	1							
06097			3	3						1				
00305			1	3	x					1				
00952		x	3	3	x	x	3							
00372	x	x	3	3	x	x	3	3	3	3	3			
00019			2	2						3				
00141							x							
00142							2	x						
00144							2	x			2	2	2	
00143											2	2		
01839			1	1										
00873			2	1	x	x								
00872			2		x									
00932	x	x	3	3	x	x	2							
01340			1								1			
01813										1				
01333							2							
00968	x	x	3	3	x	x	3	3	3	3	3			
00359	x		3				x							
00358	x	x	3	3			x							
00967		x	3	3	x	x	2	1	1	1				
00203	x	3	3					3	3	3	3			
01336										2				
00840		x	3	3	x	x	2							
00844							2					2	1	
01112			3											
01109		x	2							2				
01010			2	2										
00408										1				
01390			2					x	2					
01814			1											
00745					1	x			1					
01133		x	2	3	x	x	2					2		
00353		x	1											
05032			2	2										
01019		x	2	3										
00896							2							
00040	x		2		x									
00042	x	x	3	3				x		3	3	2		
00483		x	3	2						3	2	3		
01648			1											
00437			2	2						2				

STREEPLIJST-GEGEVENS 1997
Wetenschappelijke naam

Berula erecta
 Nymphoides peltata
 Catabrosa aquatica
 Rorippa amphibia
 Rorippa microphylla
 Persicaria hydropiper
 Elodea nuttallii
 Ranunculus circinatus
 Alisma plantago-aquatica
 Alisma lanceolatum
 Lysimachia punctata
 Plantago major ssp. major
 Plantago lanceolata
 Onopordum acanthium
 Epipactis helleborine
 Vicia hirsuta
 Vicia sativa ssp. nigra
 Vicia tetrasperma ssp. tetrasperma
 Vicia cracca
 Salix cinerea ssp. cinerea
 Salix alba
 Chamerion angustifolium
 Epilobium hirsutum
 Convolvulus arvensis
 Calystegia sepium
 Claytonia sibirica
 Holcus lanatus
 Thlaspi arvense
 Euphorbia peplus
 Lycopodium europaeus
 Reseda luteola
 Diplotaxis tenuifolia
 Diplotaxis muralis
 Arenaria serpyllifolia
 Arabidopsis thaliana
 Nicandra physalodes
 Carex riparia
 Carex hirta
 Carex disticha
 Carex otrubae
 Carex arenaria
 Aegopodium podagraria
 Lobularia maritima
 Potentilla anserina
 Triglochin palustris
 Aster tripolium
 Rumex x pratensis
 Rumex maritimus
 Rumex conglomeratus
 Rumex crispus
 Rumex palustris
 Rumex obtusifolius
 Rumex acetosella
 Rumex acetosa
 Rumex hydrolyapathum
 Fallopia convolvulus
 Butomus umbellatus
 Ribes nigrum
 Festuca arundinacea
 Festuca rubra

Nederlandse naam

waterrepe, Kleine
 Watergentiaan
 Watergras
 waterkers, Gele
 waterkers, Slanke
 Waterpeper
 waterpest, Smalle
 watterranonkel, Stijve
 waterweegbree, Grote
 waterweegbree, Slanke
 wederik, Punt-
 weegbree, Grote, s.s.
 weegbree, Smalle
 Wegdistel
 wespeorchis, Brede
 wikke, Ringel-
 wikke, Smalle, s.s.
 wikke, Vierzadige, s.s.
 wikke, Vogel-
 wilg, Grauwe
 wilg, Schiet-
 Wilgenroosje
 wilgenroosje, Hariq
 winde, Akker-
 winde, Haaq-
 winterpostelein, Roze
 witbol, Gestreepte
 Witte krodde
 wolfsmelk, Tuin-
 Wolfspoot
 Wouw
 zandkool, Grote
 zandkool, Kleine
 Zandmuur
 Zandraket
 Zegekruid
 zegge, Oever-
 zegge, Ruige
 zegge, Tweerijige
 zegge, vos-, Valse
 zegge, Zand-
 Zevenblad
 Zilverschildzaad
 Zilverschoon
 zoutgras, Moeras-
 Zulte
 zuring, Berm-
 zuring, Goud-
 zuring, Kluwen-
 zuring, Krul-
 zuring, Moeras-
 zuring, Ridder-
 zuring, Schape-
 zuring, Veld-
 zuring, Water-
 Zwaluwtong
 Zwanebloem
 Zwarte bes
 zwenkgras, Riet-
 zwenkgras, Rood

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	57	58	57	57	58	57	57	57	57	57	57	57
km-hok	12	22	55	41	11	21	11	12	13	14				
Srtnr.	J	M	V	S	V	S	W	R	W	R	K	S	R	E
01215				3								1		
00867				3								3	3	3
00274	x						x					2	2	
01074					2							2	3	3
00859								x						
00972					1		x							
00442				2	2									
01046				3								2	2	
00028				2	2							1		
00027												1		
01867		x			1						1			
00947	x	x	3	3	x	x	3	3	3	3	3	3	3	3
00946	x	x	3	3	x	x	2	3	3	3	3			
00878	x							x						
00460					3									
01370				2								3	2	2
01368	x	x	3	3	x	x	2					2	2	
01375								1						
01369				3	1							2	2	2
02468				2	2		x							
01116				2	2		x							
00450				3	3							1	2	2
00451	x	x	3	3			x	2				2		
00350				1				x	1			2		
00188	x	x	3	3			x	2				2		
01679												1		
00631	x	x	3	3	x	x	3							
01281	x	x	3	3	x	x	3	2	3	3				
00498				3								3		
00780				2	3		x							
01063		x												
00410		x	1				x							
00409				2	2									
02334				3										
00081				1	2									
00863				1										
00259												3	2	2
00235	x	x	3	2	x	x	2							
00225												2		
00245		x		2								2		
00215				2										
00011				3	3							2	3	3
01865				2										
01006	x	x	3	3	x	x	2	3	3	3				
01311	x													
00117								x						
01095				1	1		x							
01100				1			x							
01097					2			x	1					
01098	x	x	3	3	x	x	2							
01102								x				2	3	2
01101	x	x	3	3	x	x	2	2	2	2				
01094				2	2							2		
01093				3	3									2
01099												2	2	
00970		x	3				x	x	1					
00171								x		1	3	3	3	
01070				1										
00514	x			3	3			x	2					
00520	x	x	3	3	x	x	2							

LOSSE PLANTENWAARNEMINGEN 1997

NEDERLANDSE NAAM	WETENSCHAPPELIJKE NAAM	SNR	BED.	HOK	WRNMR	DATUM
Mansoor	<i>Asarum europaeum</i>	5022	2	305735	VS	11-apr-97
winterpostelein, Witte	<i>Claytonia perfoliata</i>	338	2	305745	VS	23-mei-97
ooievaarsbek, Berm-	<i>Geranium pyrenaicum</i>	575	1	305754	VS	28-mei-97
klaver, Liggende	<i>Trifolium campestre</i>	1298	1	305744	VS	02-jun-97
valeriaan, Echte	<i>Valeriana officinalis</i>	1333	3	305742	VS	02-jun-97
valeriaan, Echte	<i>Valeriana officinalis</i>	1333	3	305741	VS	02-jun-97
Gevlekte scheerling	<i>Conium maculatum</i>	347	2	305715	VS	15-jun-97
kaasjeskruid, Klein	<i>Malva neglecta</i>	790	1	305743	VS	15-jun-97
Hazepootje	<i>Trifolium arvense</i>	1296	1	305743	VS	09-jul-97
Gevlekte scheerling	<i>Conium maculatum</i>	347	2	305831	VS	11-jul-97
Gevlekte scheerling	<i>Conium maculatum</i>	347	2	305832	VS	11-jul-97
doomzaad, Hegge-	<i>Torilis japonica</i>	1289	2	305832	VS	11-jul-97
wikke, Vierzadige, s.s.	<i>Vicia tetrasperma</i> ssp. <i>tetrasperma</i>	1375	2	305731	VS	12-jul-97
klaver, Liggende	<i>Trifolium campestre</i>	1298	1	305734	VS	26-jul-97
Mottenkruid	<i>Verbascum blattaria</i>	1338	2	305734	VS	26-jul-97
kruiskruid, Bezem-	<i>Senecio inaequidens</i>	1733	1	305832	VS	26-jul-97
Korenbloem	<i>Centaurea cyanus</i>	279	2	305743	VS	26-jul-97
kaasjeskruid, Vijfdelig	<i>Malva alcea</i>	788	1	305743	VS	26-jul-97
Koningskaars	<i>Verbascum thapsus</i>	1343	1	305733	VS	04-sep-97
droogbloem, Moeras-	<i>Gnaphalium uliginosum</i>	589	1	305733	VS	04-okt-97
droogbloem, Bleekgele	<i>Gnaphalium luteo-album</i>	587	2	305733	VS	04-okt-97
Mannetjesvaren	<i>Dryopteris filix-mas</i>	421	3	305742	VS	27-okt-97
stekelvaren, Brede	<i>Dryopteris dilatata</i>	419	2	305742	VS	27-okt-97
stekelvaren, Smalle	<i>Dryopteris carthusiana</i>	426	2	305745	VS	02-nov-97
morgenster, paarse x gele	<i>Tragopogon mirabilis</i>	5283	1	305723	VS	08-jun-97
stekelvaren, Smalle	<i>Dryopteris carthusiana</i>	426	2	304745	VS	02-nov-97
Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>	113	1	305721	VS	13-nov-97
Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>	934	1	305721	VS	13-nov-97
kleine margriet	<i>Leucanthemum paludosum</i>	2494	1	305811	VS	31-aug-97
zandkool, Kleine	<i>Diplotaxis muralis</i>	409	1	305734	KS	30-apr-97
winterpostelein, Roze	<i>Claytonia sibirica</i>	1679	1	305725	KS	30-apr-97
glidkruid, Tros-	<i>Scutellaria columnae</i>	1765	1	305725	KS	31-mei-97